

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.
1890—1891.

*Buitengewone vergadering op Zaterdag, 13 December 1890,
's avonds 7½ ure.*

Voorzitter : Generaal NETSCHER.

De VOORZITTER :

Mijne Heeren!

De bijeenkomst op heden is als het ware eene voortzetting van die op 31 October ll., toen de heer Seyffardt ons eene uitvoerige voordracht heeft doen hooren over *de vorming onzer levende strijdkrachten*. De avond was daarmede reeds zoover verstreken, dat er geen tijd meer beschikbaar was voor het voeren van een algemeen debat, en dat alleen aan het bestuurslid Eland door mij het woord werd verleend tot het doen van eenige korte bemerkingen, daar hij zelfs niet tot heden avond onder de verdenking wilde blijven rusten, dat hij het op sommige principiële punten met den heer Seyffardt eens zoude zijn.

Ik zal om te beginnen den heer Seyffardt eenige oogenblikken het woord geven voor een korte repliek aan den heer Eland en daarna het debat doen openen in de eerste plaats door den kapitein Van Tienhoven, en verder doen voortzetten door hen, die daartoe het verlangen hebben kenbaar gemaakt.

Echter eerst tot inleiding een paar woorden.

Ik twijfel niet of de besprekingen van dezen avond zullen een helderder licht ontsteken omtrent het al dan niet uitvoerbare of wenschelijke der plannen voor legerhervorming van den heer Seyffardt, want : *du choc des opinions jaillit la vérité*.

Om echter een eenigszins practisch resultaat te verkrijgen, moeten wij trachten het doel te bereiken, dat deze debatten ook buiten deze vergadering, en liefst bij de leden der volksvertegenwoordiging eenig nut zullen stichten. Daartoe verzoek ik de heeren die aan de discussie deel zullen nemen, beleefdelijk zich zooveel mogelijk te bepalen tot eene zakelijke beschouwing der hoofdbeginselen van het stelsel-Seyffardt, voor zoover die afwijken of in strijd zijn met die van het bij de Tweede Kamer aanhangig wetsontwerp tot regeling van den krijgsdienst, en zich niet te verdiepen in de beschouwing van nog andere plannen of wijzen van legervorming. Dit zou ons te ver leiden.

Practisch beschouwd, is het voor ons heden avond hoofdzaak de overtuiging te verkrijgen of het door de Regeering in de wet nedergelegd stelsel, dan wel dat van den heer Seyffardt de voorkeur verdient.

Elke opinie mag hier vrijelijk uitgedrukt en verdedigd worden. En al loopen die nog zoo uiteen, van ééne zaak ben ik zeker, dat allen hier aanwezig te goeder trouw slechts één doel voor oogen hebben : het wezenlijk belang van leger en vaderland ! (*Toejuichingen*).

De VOORZITTER : Ik geef thans het woord aan den heer Seyffardt.

De heer SEYFFARDT :

De hamer van onzen Voorzitter ter sluiting van de vergadering op 31 October jl. viel voor mij zoo snel en zoo onverwacht, na de rede door het lid van het Bestuur, den heer Eland gehouden, dat ik daarop geen antwoord meer kon geven. Ik vroeg dus aan den Voorzitter voor heden avond met dat doel het eerst het woord, ook omdat ik datgene hetwelk ik nu over mijn lezing in verband met het aanhangige regeerings-voorstel wil zeggen, liefst niet in de discussie over die lezing gemengd zag.

Ik schetste U hoe ik er toe gekomen was om in het Art. «Wat nu» in het Januari-nummer van *De Gids* van '88 het vraagstuk van beperkten of algemeenen dienstplicht nader onder de oogen te zien. Sinds dien zijn er 3 jaar verlopen en heb ik den tijd en de gelegenheid gehad over dat vraagstuk veel en ernstig na te denken. Mijne meening van '88 is daardoor geworden een innige overtuiging, een vast geloof. Ik was het echter nog schuldig, meer in bijzonderheden uiteen te zetten, op welke wijze de algemeene dienstplicht de grondslag van ons krijgswezen kan worden, en ik ben het Bestuur dankbaar dat het mij daartoe *nu* in de gelegenheid stelde. Eerder toch was het mij uit gebrek aan gegevens niet wel doenlijk; eerst het Verslag der Staats-Commissie en later de Memorie van Toelichting met Bijlagen der Regeering verschaften mij de onontbeerlijke gegevens. Later dan nu kon ik het ook niet doen, want na de aanneming der legerwet ware zulk een napleiten dwaasheid geworden.

Door mijne lezing heb ik getracht den weg aan te geven, waarin naar mijne vaste overtuiging de toekomst voor de legervorming van alle kleine en vermoedelijk ook wel van de groote Staten ligt. Algemeene dienstplicht met een zoo kort mogelijken oefeningstijd in het leger voor allen, of wel met een langeren oefeningstijd voor een deel, dat dan in het leger 1ste linie plaats vindt, en met een korteren voor het andere deel, dat tot een leger 2de linie zal behooren. Voor onze toestanden geef ik de voorkeur aan de eerste wijze.

Daar waar het geldt een tijdelijken maatregel, een noodwet, om onze levende strijdkrachten te versterken, stap ik over zeer vele bezwaren heen; ik heb dat, meen ik, getoond. Daar waar het geldt een wet, die in de toekomst ons krijgswezen moet regelen, meen ik andere eischen te moeten stellen, al ben ik dan ook zeer geneigd veel wat ik wenschelijk acht op te offeren om iets te verkrijgen. Ik weet toch dat men het goede niet moet verwerpen slechts om de kans te hebben het betere te verkrijgen. Ik ken toch ook de lijdensgeschiedenis sinds meer dan 25 jaar van de pogingen ter verbetering onzer militie- en schutterijwetten. Doch van een wet voor de toekomst eisch ik

dat zij, zoo ze al niet onmiddellijk den algemeenen dienstplicht geeft, toch den weg daartoe baant.

De heer Eland vroeg mij of ik met mijne voorstellen het oog had op een verwijderde dan wel op de naaste toekomst. Natuurlijk niet op de naaste toekomst, want ik zeide het al bij mijne lezing, dat ik slechts het doel heb aangegeven waarnaar moet worden gestreefd, doch dat dit doel niet eensklaps en zonder overgangstoestanden is te bereiken. Doch ook het Regeeringsvoorstel werkt niet zoo in de allernaaste toekomst; wordt het in 1891 wet, dan is het nog niet ingevoerd. Eerst moet de ingediende invoeringswet onderzocht, behandeld en aangenomen worden, en die wet bepaalt dat eerst in 1893 de plaatsvervanging en nummerverwisseling ophoudt; men behoeft echter geen profeet te zijn om te voorspellen dat zulks wel 1894 wordt. Eer de wet hare volle werking op onze levende strijdkrachten heeft doen gevoelen, zijn we al ettelijke jaren in de volgende eeuw. Doch juist omdat het Regeeringsvoorstel een toekomstwet is, meen ik er van te mogen eischen dat het de legervorming der toekomst, namelijk den algemeenen dienstplicht, niet tegenhoudt doch voorbereidt.

Ik erken gaarne dat het zelfs, zooals het daar ligt, ons een grootere legersterkte en een in enkele opzichten betere legerreserve geeft dan thans het geval is, terwijl ik ook de groote waarde van de invoering van den persoonlijken dienstplicht zoowel uit een moreel oogpunt als met het oog op de kadervorming, vooral voor de legerreserve, niet gering acht.

Doch, ik zeide het reeds, voor de toekomstwet is mijn eisch hooger; ik voeg er echter onmiddellijk bij, dat ik volstrekt de hoop nog niet heb opgegeven, dat de ingediende wet zoo gewijzigd kan worden, dat zij ook aannemelijk wordt voor hen, die den algemeenen dienstplicht als grondslag voor ons krijgswezen noodig achten, doch als ze dien niet dadelijk kunnen krijgen, tevreden zijn met een wet, die den weg daartoe voorbereidt en effent. Onder die laatste voorwaarde stem ik met den wensch van den heer Eland in, dat in de eerste helft van het volgend jaar een wet op den krijgsdienst worde aangenomen.

De heer Eland meent, dat hij noch ik tot de meest bevoegde

beoordeelaars behooren wat betreft den noodigen oefeningstijd der onbereiden wapens, en dat we dus beiden moeten afgaan op het oordeel van de mannen van de practijk. Toch niet blindelings hoop ik?

Overigens eerbiedig ik het oordeel des heeren Eland in deze zaak over zich zelf; wat ik van mijne eigene bevoegdheid denk en hoe ik die opvat, zal dezen avond wel blijken in den loop van het debat, dat ik volgaarne aanvaard.

De VOORZITTER: Het woord is aan kapitein Van Tienhoven.

De heer VAN TIENHOVEN:

Mijnheer de Voorzitter!

Het is niet zonder eenigen schroom dat ik voor de eerste maal, hedenavond in een vergadering der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, het woord voer.

Dien schroom zal men, geloof ik, billijken, wanneer men bedenkt, dat ik beoog het bestrijden van sommige denkbeelden uit de voordracht gehouden door den overste Seyffardt op 31 October jl., over de vorming onzer levende strijdkrachten.

De overste Seyffardt toch, heeft zich in militaire kringen een grooten roep van bekwaamheid verworven, door het sedert jaren in woord en schrift openbaren zijner studiën over de landsdefensie en al wat daaraan raakt, terwijl hij, als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, door zijn optreden bij de behandeling van militaire aangelegenheden, in dat Hooge Collegie den naam van militaire specialiteit, ten volle verdient.

Ik zou er dan ook niet aan gedacht hebben om mijne meening in deze vergadering tegenover de zijne te stellen, ware het niet dat de overste Seyffardt bij de behandeling van zijn onderwerp, zijne denkbeelden over een aangelegenheid heeft uitgesproken, waaromtrent ik, door veeljarige persoonlijke bemoeiingen, met bescheidenheid vermeen eenige ondervinding te hebben opgedaan.

Ik bedoel n. l. de opleiding der manschappen van het wapen der infanterie; en hoewel nu niemand beter dan ik, overtuigd is, dat aan anderen, meer bevoegden misschien, deze bestrijding

kon worden overgelaten, zoo heeft de overweging, dat anderen zich misschien door soortgelijke redenen zouden laten wêêrhouden, mij er toe gebracht dien schroom te overwinnen, en de aandacht van uwe vergadering voor een deel van dezen avond te vragen.

Zooals ik reeds aanmerkte, geldt mijne bestrijding de denkbeelden van den overste Seyffardt omtrent de opleiding der infanterie, en voornamelijk omtrent den korten tijd van eerste oefening daarvan.

Tot dit punt wensch ik mij strikt te bepalen, zoodat de door den overste Seyffardt voorgestelde legervorming, en daarop gebaseerde legerorganisatie, niet, of althans niet meer, als tot goed begrip van hetgeen ik in het midden wensch te brengen, noodig is, door mij zullen besproken worden.

Een kort woord echter moet mij daaromtrent nog van het hart.

De arbeid van den overste Seyffardt levert, behalve een vernieuwd bewijs van zijn kunde en bekwaamheid, de getuigenis van zijn warme vaderlandsliefde, van zijn innige overtuiging, dat de heilige plicht om het vaderland in tijd van gevaar te verdedigen, niet slechts op een deel, maar op alle wêerbare mannen dient te rusten, zoodat allen zich in tijd van vrede tot die taak door oefening moeten voorbereiden.

Voorzeker een schoone gedachte, die blijkbaar den overste Seyffardt bij zijne studiën over het onderwerp geheel heeft beheerscht en vooral in het slot zijner rede, in de schoonste en edelste bewoordingen, uitdrukking vindt.

Doch helaas, dat edel bewustzijn, waarvan de overste Seyffardt spreekt, om geroepen te wezen mede te werken ter verdediging van den vaderlandschen bodem, dat bewustzijn, waarop hij rekent bij de bereidwilligheid en toewijding om zich voor die edele taak te bekwaamen, dat bewustzijn bestaat bij ons volk niet.

Ik wil daarommede niet zeggen dat de liefde tot het vaderland, aan elk individu ingeboren, aan onze natie tegenwoordig ontbreekt, maar wel durf ik beweren, dat ons volk tot nu toe de

ning van die liefde uitstekend heeft weten te verbergen, waar het geldt persoonlijke offers te brengen ten einde tot eene goede regeling onzer strijdkrachten te geraken.

Het komt mij derhalve als een dwaling voor, om die latente vaderlandsliefde, die zich eerst openbaart als de nood aan den man is, en dus te laat om er partij van te trekken, als een factor in rekening te brengen bij een organisatie onzer levende strijdkrachten, en van die dwaling is mijns inziens de overste Seyffardt het slachtoffer geweest.

Ik ga thans zonder verdere uitweiding over tot de behandeling van mijn onderwerp.

Dat de opleiding der manschappen voor het wapen der infanterie minder tijd en moeite kostte, dan voor die van de artillerie en cavalerie, was vroeger een uitgemaakte zaak, die niemand zou durven tegenspreken.

Tegenwoordig is echter die zaak op goede gronden voor tegenspraak vatbaar.

Ik zal er wel niet aan behoeven te herinneren, wat groot verschil er waar te nemen valt in de eischen voor de opleiding van den infanterist vroeger en thans. Zelfs een 25tal jaren geleden, hoewel zich toen reeds een begin van verandering begon te openbaren, achtte men een infanterist voldoende geoefend als hij goed exerceeren en wat schieten kon, en hoewel de velddienst en het verspreid gevecht toen ook beoefend werden, zoo werd aan deze oefeningen slechts een zeer bescheiden plaats ingeruimd, met andere woorden, zij werden meer als bijzaken beschouwd.

Individueele oefening van den man stond toen op den achtergrond; gezamenlijke oefening was toen hoofdzaak, en een gevolg van de gesloten vormen waarin toen de Infanterie in het gevecht optrad; dus juist omgekeerd als tegenwoordig het geval is.

Wanneer dan ook in die dagen een rekrut zoogenaamd was afgeëxerceerd, dan trad hij om zoo te zeggen als geoefend man in het gelid. Verdere individueele oefening — behalve in het schijfschieten — vond dan verder geen plaats, en de man nam

deel aan den dienst der geoefende manschappen, voornamelijk bestaande in het verrichten van wachtdienst en corveeën, in gesloten exerceeren, militaire marschen en andere gezamenlijke oefeningen.

Een compagnies-commandant van die dagen had het dan ook, vergeleken met een collega van heden, vrij gemakkelijk; behalve het controleren der administratieve werkzaamheden van zijn sergeant-majoor en fourier, het handhaven eener goede krijgstuicht, het houden van inspectiën, waarin men in die dagen — vermoedelijk uit gebrek aan ernstiger bezigheid — vrij sterk was, had hij met de regeling van den dienst zijner compagnie weinig of niets te maken. De commandeerende officier van zijn korps ter plaatse, bepaalde voor elken dag den dienst.

Van meer dan ééne oefening op een dag was in dien tijd geen sprake. Ik geloof dan ook dat een compagnies-commandant van die dagen, vreemd zou staan op te kijken, wanneer hij zijn collega van heden aan het werk zag, wanneer hij hoorde, hoe tegenwoordig na het afexerceeren, de eigenlijke opleiding van den man eerst begint, en wat hoofdbreken het kost, om, in verband met den voorhanden tijd, een goede regeling te maken van de lange lijst der oefeningen, waaronder er vele zijn, die hij zelfs niet bij name kende.

Voorzeker zou zijn verbazing nog stijgen, als hij eens kon nagaan, wat men *thans* verstaat onder oefening in het schijfschieten, met welk een zorg de man *thans* stelselmatig opgeleid wordt voor het verspreid gevecht, welke eischen *thans* aan den man gesteld worden, en moeten worden, eer men hem rekent behoorlijk onderwezen te zijn in den velddienst.

Vermoedelijk zou zijn oordeel niet gunstig luiden, en vooral de hem onbekende oefeningen zou hij als vrij nuttelooze nieuwigheden bestempelen; immers in zijne meening was een infanterist behoorlijk geoefend, indien hij flink kon exerceeren, de noodige bedrevenheid in het schijfschieten bezat, daarbij den wachtdienst kende, en goed inspectie kon maken.

Die meening is sedert dien tijd niet in eens veranderd, doch slechts langzamerhand, en het is nog niet zoo heel lang

geleden dat oudere officieren, gevormd in de school van voorheen, nog naar die meening overhielden, ja, ik ben er niet zeker van of er nog niet enkelen gevonden worden, die met de tegenwoordige regeling der opleiding van de infanterie geen volkomen vrede hebben kunnen; en of er niet nog hier en daar chefs worden gevonden, die door een ongewenschte inmenging in dat deel der opleiding, dat geheel ter verantwoordelijkheid van den compagnies-commandant behoort te worden gelaten, toonen de nieuwe beginselen nog niet volledig te huldigen.

In vroegere dagen dus, was de infanterie het spoedigst gevormd, en daarin moet de reden gezocht worden van de bepalingen in Hoofdstuk II van het Reglement op den garnizoensdienst van het jaar 1815, waarbij de wachten en dienstbeurten in een garnizoen, waarin verschillende wapens verblijf houden, hoofdzakelijk voor rekening van de infanterie komen, en als een uitvloeisel daarvan, de omstandigheid dat heden ten dage in schier alle employementen en militaire inrichtingen, zooals slachterijen, bakkerijen, garnizoenskleeding- en nachtleger-magazijnen in hoofdzaak door de infanterie voorzien wordt. Hoe schadelijk het bestendigen van die maatregelen heden ten dage op de goede opleiding der infanterie werkt, hoop ik nog later met een enkel woord aan te toonen.

Na dezen terugblik op vroegere toestanden, ga ik over tot de hedendaagsche opleiding, en de eischen die daaraan gesteld worden, waarbij ik de gelegenheid zal hebben mijn denkbeelden omtrent de door den overste Seyffardt voorgestelden oefeningstijd van $6\frac{1}{2}$ maand nader te ontwikkelen.

De eerste oefeningstijd eener lichting infanterie duurt één jaar; het zoogenaamd blijvend gedeelte daarvan, dat $4\frac{1}{2}$ maand langer onder de wapenen blijft om in den dienst te voorzien, zoolang de nieuw opgekomen lichting nog niet in staat wordt geacht daaraan deel te nemen, wil ik buiten beschouwing laten; alleen wensch ik daaromtrent op te merken, dat die verlenging van $4\frac{1}{2}$ maand werkelijken dienst, van wezenlijken invloed is op de geoefendheid, voornamelijk in het schijfschieten.

In September 1889 werd door den luit.-gen., inspecteur der

infanterie, een aanschrijving uitgevaardigd, regelende de «Op-
«leiding van de officieren, het kader onderofficieren en kor-
«poraals en de manschappen van de korpsen infanterie»; deze
aanschrijving, waaraan de groote verdienste niet kan worden
ontzegd van veel te hebben bijgedragen tot het bevorderen
eener betere opleiding, voor zooverre dit in verband met de
bestaande omstandigheden mogelijk is, wil ik als uitgangspunt
nemen voor mijn beschouwing.

Het jaar voor den eersten oefeningstijd der miliciens wordt
verdeeld in 4 perioden :

- 1°. Van af de opkomst der miliciens tot aan hun overgang in
de compagnieschool.
 - 2°. Van af den overgang in de compagnieschool tot aan de
deelneming aan de bataljonsschool door de miliciens, die
voor herhalingsoefeningen zijn opgeroepen.
 - 3°. Van af de deelneming aan de bataljonsschool door de
miliciens, die voor herhalingsoefeningen onder de wapenen
zijn geroepen, tot aan het einde der najaarsmanoeuvres.
 - 4°. Van het einde der najaarsmanoeuvres tot Mei d. a. v.
- Staan wij bij elk dier periodes een oogenblik stil.

De miliciens worden onder leiding van bataljons-adjudanten
onderwezen des morgens en des avonds in de exercitiën der
rekrutenschool.

Tusschentijds worden onder de leiding van de compagnies-
commandanten minder vermoeiende oefeningen gehouden, n.l.
het eerste theoretisch onderricht aan de miliciens, gymnastiek
met het geweer als inleiding voor de vorming als schutter, en
voorbereidende schietoefeningen, met welke laatste zoodra moge-
lijk moet worden begonnen.

De duur dezer periode is volgens de hedendaagsche opleiding
2 maanden, en die tijd is daartoe vrij krap bemeten.

Beter ware het stellig, om daarvoor een langer tijdperk te
bestemmen, doch dit is bij de regeling der hedendaagsche oefening
onmogelijk. Elkeen zal mij wel willen toegeven dat dit de belang-
rijkste periode is der geheele opleiding, daar het den grondslag
daarvan vormt. In geen geval echter kan men den tijd voor

die eerste periode korter nemen, en daar deze beschouwing evenzeer geldt voor de opleiding bij den voorgestelden tijd van eerste oefening van den overste Seyffardt, waarbij de miliciens 1° Maart opkomen, als voor de hedendaagsche opleiding, waarbij de opkomst in de eerste dagen van Mei geschiedt, zoo neem ik aan dat de eerste periode eindigt op 1° Mei voor de lichting volgens het voorstel van den overste Seyffardt, in stede van op 1° Juli voor de hedendaagsche opleiding.

Alleen dient nog opgemerkt te worden — hoewel ik dit buiten rekening laat — dat de maand Maart, zoolang men niet overal overdekte exercitieplaatsen heeft — door de weersgesteldheid minder geschikt is voor de eerste rekruten-exercitiën dan de maand Mei.

Ik zou dan ook van die 1^e periode kunnen afstappen, ware het niet dat er, naar mijn inzien, aan het voorstel van den overste Seyffardt twee groote nadeelen voor die periode zijn verbonden.

1°. Op blz. 45, laatste alinea van onder, van het gedrukt verslag lezen wij, dat er geen bezwaar in wordt gezien om, onder zekere voorwaarden, aan de militieplichtigen te vergunnen, bij ouders, bloedverwanten of andere personen, ter goeder naam en faam bekend staande, in te wonen.

2°. Worden de militieplichtigen, die voor hun indiensttreding een practisch examen hebben afgelegd, één maand, en die daarenboven voldoen aan een theoretisch examen, twee maanden later in dienst gesteld, zoodat de eerste categorie dezer militieplichtigen, midden in de recruten-instructie, de tweede categorie, bij den afloop daarvan, opkomt. De overste Seyffardt rekent dat het gezamenlijk getal van beide categorieën van militieplichtigen het $\frac{1}{4}$ van de geheele lichting zou bedragen.

Wat het eerste punt betreft, hieromtrent hoop ik straks mijn zienswijze nader toe te lichten.

Omtrent het tweede punt wensch ik in het midden te brengen, dat de praktijk leert dat, zonder uitzondering, *iedereen* het eerste rekrutenonderricht in werkelijken dienst moet doorloopen; de ervaring, opgedaan nadat sedert eenige jaren voor burgerjon-

gelingen vrijwillige oefeningen zijn ingevoerd, levert hiervan het bewijs.

Die vooroefeningen hebben hun nut — dit valt niet te ontkennen, doordien de rekrut, die ze heeft medegemaakt, gemakkelijker de eerste inspanning van het rekruten-onderricht draagt, en de instructeurs in den aanvang minder moeite aan hen te besteden hebben, en zij spoedig tot eene afzonderlijke klasse bij het onderwijs kunnen worden vereenigd, doch meer nut moet men er, hoe schoon in theorie, in de praktijk niet van verwachten, en in geen geval, dat de eerste oefeningstijd in werkelijken dienst, zonder schade voor de verdere opleiding voor de helft of geheel zou kunnen vervallen.

En nu moge in het voorstel van den overste Seyffardt een betere regeling voor die vooroefeningen zijn aangegeven, zooals het beschikbaar stellen van meer kader daarvoor en het opdragen van het toezicht aan een hoofdofficier in werkelijken dienst, onder oppertoezicht van den bevelhebber in de militaire afdeling, toch, niettegenstaande dit, kunnen geen vooroefeningen, als burger bijgewoond, tegen de eerste opleiding in de kazerne opwegen.

De eerste weken in de kazerne zijn voor de opleiding van het grootste gewicht, daar, steeds onder toezicht van zijn meederen, ontvangt de rekrut de eerste noties van tucht, orde en ondergeschiktheid, niet alleen theoretisch, maar zich praktisch voor hem openbarende in de geheele regeling van den kazerne-dienst.

De 2^e en 3^e periode wil ik te zamen bespreken, n.l. eerst bij de hedendaagsche opleiding en daarna bij het voorstel van den overste Seyffardt.

De 2^e periode bij de hedendaagsche opleiding duurt van 1^e Juli tot circa 15 Augustus, dus 1½ maand. In dien tijd moeten de miliciens volgens de genoemde aanschrijving alles leeren wat zij behoeven te kennen, om met vrucht aan de manoeuvres te kunnen deelnemen, n.l. — en ik geef hier verkort de aanschrijving weer — compagnieschool, tirailleen, marschveiligheids- en voorpostendienst, verder het maken van eenvoudige

vergravingen. Bovendien ontvangen zij 2 à 3 malen in de week onderwijs in de gymnastiek, waarbij springen en het overwinnen van terreinhindernissen, en moeten zij theoretisch en praktisch onderwezen worden in den garnizoensdienst, aan welken dienst zij op het eind dezer periode, doch zoo laat mogelijk, deelnemen.

En dit alles moet in $1\frac{1}{2}$, zegge anderhalve maand, geleerd worden, zonder dat daarbij nog vermeld is, dat het zooveel zorg vereischend dagelijks onderricht in de voorbereidende schietoefeningen moet worden voortgezet tot omstreeks half Juli, waarna de eigenlijke schietoefeningen beginnen, die volgens de voorschriften in dit seizoen achtmaal per maand moeten gehouden worden.

Ik sprak hierboven van het hoofdbreken der compagniescommandanten, en waarlijk die nitdrukking is niet overdreven.

Om den pas afgeëxerceerden rekrut in $1\frac{1}{2}$ maand alles te leeren wat hij behoort te kennen om met vrucht aan de manoeuvres te kunnen deelnemen, is zuiver onmogelijk; met alle inspanning van krachten is daartoe de tijd veel te kort.

Die tijd is zelfs geheel ontoereikend om den man van de drie hoofd oefeningen: schieten, tirailleeren en velddienst, datgene te leeren, wat noodig is om behoorlijk voorbereid aan de in de volgende periode plaats vindende manoeuvres te doen deelnemen; met den besten wil der wereld kan men het niet verder brengen dan om den man eene oppervlakkige notie daarvan te doen krijgen.

Men moet het ondervonden hebben, om te weten hoe moeilijk het is in deze periode een goed schema voor de oefeningen te maken, zoodat aan de eene oefening niet meer tijd wordt besteed dan wenschelijk is met het oog op de andere oefeningen.

In deze periode is dan ook een gejaagdheid, zelfs bij de beste regeling der opleiding, op te merken; drie en vier oefeningen op één dag is regel en geen uitzondering; en de inspanning, zoowel physiek als intellectueel, die van de manschappen gevorderd wordt, is te groot om het onderwijs goede vruchten te doen dragen.

De man gaat van de eene oefening en theorie in de andere,

en een verwarring van denkbeelden bij de minder ontwikkelde rekruten blijft niet uit, en is dikwijls later moeielijk weêr weg te nemen.

Terecht, naar mijn inzien, bepalen zich vele compagnies-commandanten in deze periode, behalve tot enkele exercitiën in de compagnieschool, tot de drie bovengenoemde hoofd oefeningen en het onderwijs in den garnizoensdienst, terwijl alle andere oefeningen slechts ter loops, om aan de voorschriften te voldoen, behandeld worden. Dat een dusdanige regeling der opleiding, als hierboven is aangegeven, geheel verkeerd is, zal wel geen nader betoog behoeven, doch het is een noodzakelijk gevolg van de omstandigheid, dat er in de 3^e periode een lichting voor herhalingsoefeningen onder de wapenen wordt geroepen. Het zou toch niet mogelijk zijn het onderwijs der jongste lichting afzonderlijk te doen doorgaan, en tevens de oudere lichting te onderwijzen; hiervoor zou men een dubbel stel officieren en kader noodig hebben, maar bovendien is die oudere lichting opgekomen om oefeningen in grooter troepenverband bij te wonen, en aan manoeuvres deel te nemen.

De 3e periode duurt omstreeks één maand.

In die maand moeten, volgens de meergenoemde aanschrijving, plaats vinden: gesloten exercitiën, bataljons- en regiments-oefeningen, oefeningen in het aanvallend en verdedigend gevecht van een compagnie en een bataljon, velddienstoefeningen op grooter schaal, enkele malen ook des avonds bij donker. Verder moet daarin onderwijs gegeven worden in bruggenbouw, in vervoer van troepen langs spoorwegen en in mobilisatie. Bovendien worden manoeuvres of oefeningen met twee partijen tegen elkaar gehouden.

Dat ook dit tijdperk van één maand of vier weken, waarbij men slechts op vijf volle oefeningsdagen per week mag rekenen, veel te kort bemeten is, zal ik wel niet nader behoeven nit te leggen. Te meer springt dit in het oog, als men bedenkt, dat, wanneer het regiment aangewezen is voor de divisie-manoeuvres, men 14 dagen uit en thuis voor die manoeuvres moet rekenen, zoodat men voor al het andere, wat in deze periode moet beoefend worden, slechts 14 dagen overhoudt.

Van een geregeld voortgezet onderwijs aan de jongste lichte, waarbij voortgebouwd wordt op de gelegde grondslagen, is geen sprake meer, behalve in het schijfschieten, welke oefening echter circa 2 weken stilstaat voor het geval door het regiment aan de divisie-manoeuvres wordt deelgenomen.

Doch er is meer, niet alleen dat aan de opleiding der jongste lichte nadeel wordt toegebracht door de overmacht van verschillende oefeningen in de 2^e en 3^e periode, maar de manoeuvres zelve zijn eer schadelijk dan nuttig voor die opleiding.

Terwijl deelneming aan manoeuvres aan het einde eener met zorg geleide opleiding, als het ware de kroon op het werk der opleiding zou zetten, zoo wordt dat werk ten deele afgebroken door deelneming daaraan na een dienstdienst van 4 maanden.

Ongetwijfeld hebben die manoeuvres een groot nut in velerlei opzicht, maar stellig niet voor den milicien der jongste lichte, die er ontijdig, en niet behoorlijk onderlegd aan deel neemt; voor hem zijn die manoeuvres, niettegenstaande de dikwerf groote fysieke inspanning, die zij van hem vorderen, een *ontspanning* van den strammen oefeningstijd, die hij tot nu toe doorloopen heeft.

Die ontspanning komt te vroeg; het hout, als ik mij van een beeld mag bedienen, is nog niet lang genoeg gebogen in de gewilde buiging, en springt terug, zoodat men later op nieuw moet beginnen die buiging terug te krijgen. Er is nog een nadeel aan de 3^e periode verbonden, dat ik nog met een enkel woord moet vermelden, en wel, dat in die periode de man aan den garnizoensdienst deelneemt, waardoor hij, al is het niet veel, althans eenige malen aan de oefening wordt onttrokken.

Ik wil thans de opleiding bij het voorstel van den overste Seyffardt nagaan in die 2^e en 3^e periode, met welke laatste bij hem de eerste oefeningstijd eindigt, en de man met groot verlof wordt gezonden. Zooals wij gezien hebben, begint die 2^e periode op 1 Mei, dus twee maanden vroeger dan bij de hedendaagsche opleiding, en duurt 3½ maand, terwijl de 3^e

periode, waarin ook manschappen voor herhalings-oefeningen opkomen, even als bij de hedendaagsche opleiding een maand duurt.

Dat, bij een doelmatige regeling der oefeningen in de 2^e periode, een verschil van twee maanden langer, een groot voordeel moet geacht worden, zal, geloof ik, niemand tegenspreken. Bij het einde der 2^e periode zullen ongetwijfeld de manschappen bij een regeling, zooals voorgesteld is door den overste Seyffardt, beter geoefend wezen dan op dat tijdstip bij de hedendaagsche opleiding.

Maar niettegenstaande dit, blijft die tijd van 3½ maand nog altijd te kort om van een pas afgeëxerceerd rekrut een goed bruikbaar soldaat te maken, en, hoewel in mindere mate, blijft het nadeel bestaan, waarop ik bij de bespreking der hedendaagsche opleiding gewezen heb, dat de man te vroeg en niet goed genoeg onderlegd, aan oefeningen in grooter troepenverband en manoeuvres deelneemt.

Met het einde der 3^e periode eindigt de opleiding voor het gros der manschappen, die dan met groot verlot gaan.

Nu beweer ik omtrent deze manschappen, opgeleid volgens het stelsel van den overste Seyffardt, dat zij in de eerste verte niet voldoen aan de meest bescheiden eischen, die men aan dengdelijke infanterie moet stellen; en om voor deze bewering een sprekend bewijs te leveren, wil ik eens even nagaan wat onder de gunstigste omstandigheden de graad van geoefendheid dier manschappen kan zijn in een van de hoofd-oefeningen, n. l. het schijfschieten. Vooraf merk ik op dat er van geen infanterie-oefening in ons leger meer werk wordt gemaakt, dan juist van het schijfschieten, en dat er in geen geval meer tijd aan zou kunnen besteed worden met het oog op de andere oefeningen. Aannemende dan, dat de bedoelde manschappen, na het afexerceeren, aan de voorbereidende oefeningen voldaan hebben tegen medio Mei, evenals bij de hedendaagsche opleiding tegen medio Juli het geval is, dan nemen die manschappen in Mei nog deel aan 4 schietoefeningen, en in elk der maanden Juni, Juli en Augustus aan 8 schietoefeningen, te zamen tot een getal van 28.

Onder die 28 schietoefeningen zijn natuurlijk ook gezamenlijke oefeningen begrepen, daar de manschappen, alvorens met groot verlof te vertrekken, minstens enkele keeren salvo-, tirailleur-, magazijn- en repeteervuur in verschillende houdingen en liefst op meer dan één afstand moeten gedaan hebben.

Hiervoor 8 oefeningen stellende, die dan voor een deel dubbele oefeningen moeten zijn, daar men ze anders niet eens alle zou kunnen doen doorloopen, schieten er 20 individueele oefeningen over.

Om te weten hoe het met de geoefendheid in het schijfschieten staat na 20 individueele oefeningen, heeft men eenvoudig een schietregister van een willekeurige compagnie ter hand te nemen.

Men zal dan zien dat na 20 oefeningen het groote meeren-deel der manschappen nog niet voldaan heeft aan de overgangsvoorwaarden van alle oefeningen der 2^e klasse; een klein getal is in het begin der oefeningen van de 1^e klasse.

Wanneer men nu bedenkt dat den man in de 2^e klasse geleerd wordt, als voorbereiding voor de gezamenlijke vuren, om op den voet van het doel te richten, en hij eerst in de 1^e klasse het vizier voor den afstand waarop hij schiet leert gebruiken, waarbij hij aanlegt op het punt dat hij raken wil, dan blijkt daaruit, dat het groote meerendeel der manschappen, op het tijdstip waarop de Overste Seyffardt hen met groot verlof wil laten gaan, nog pas in het begin hunner opleiding tot schutter kunnen zijn, dat enkelen slechts de eerste beginselen ontvangen hebben eener opleiding ter voorbereiding van het vuur zonder commando, wat toch bij de hedendaagsche vechtwijze voor den soldaat hoofdzaak is, dat er geen enkele zelfs aan de oefeningen voor scherpschutter kan deelgenomen hebben. Bovendien, alle andere oefeningen in ons voorschrift voorgeschreven, zooals het individueel en gezamenlijk gevechtschieten, de instructie-vuren, het vuren in het donker, het vuren op drijvende doelen, blijven voor hen een gesloten boek.

Zooals ik hierboven reeds gezegd heb, is de oefening in het schieten, de oefening waaraan bij het Nederlandsche leger voor de infanterie de meeste zorg en tijd besteed wordt; alle andere

oefeningen liggen daarbij ten achter, en ik geloof gerust afstand te kunnen doen van de poging om voor de andere oefeningen, insgelijks op bovenstaande wijze, het bewijs te leveren, dat de tijd volgens het voorstel van den overste Seyffardt veel te kort is.

En hiermede zou ik kunnen afzien van de verdere beoordeeling omtrent den door den overste Seyffardt voorgestelden eersten oefeningstijd voor de infanterie, ware het niet, dat ik nog een oogenblik stil meen te moeten staan bij de verdere opleiding der infanterie in de 4^e periode bij de hedendaagsche opleiding. De overste Seyffardt heeft n.l., op blz. 33 van het gedrukt verslag zijner voordracht, als reden voor den door hem voorgestelden korten oefeningstijd van 6½ maand opgegeven, dat de oefeningen in den winter niet veel geven.

Tegen deze bewering moet ik ten stelligste opkomen, en ik geloof ook niet dat er één compaguies-commandant der infanterie zal gevonden worden, die deze bewering van den overste Seyffardt zou willen onderschrijven.

Dat die 4e periode van 7½ maand — langer dan alle andere te zamen, — voor de opleiding niet is wat zij zijn kon, wanneer de manschappen der jongste lichting niet door allerlei emplooiën, corveeën en diensten aan de oefeningen dier periode onttrokken werden, geef ik volkomen toe; doch tusschen dit en de conclusie, dat die periode voor de oefening niet veel geeft, met andere woorden, dat er geen groot verschil zou bestaan tusschen de geoefendheid van den man bij het begin en op het einde dezer periode, ligt een groot verschil, dat aanleiding heeft gegeven tot de dwaling waaronder mijns inziens de overste Seyffardt ten deze verkeert.

Hoe! 7½ maand langer onder de wapenen, zou voor een man die slechts 4½ maand voor het eerst in de gelederen is, van weinig beteekenis zijn; afgezien voor een oogenblik van de oefeningen, is dat tijdperk van 7½ maand, uit een krijgstuhtelijk oogpunt alleen, van hooge waarde.

Maar ook voor de oefeningen — niettegenstaande het groote nadeel, waarop ik reeds gewezen heb, dat in deze periode

herhaaldelijk manschappen, soms verscheidene malen achtereen, aan die oefeningen onttrokken worden — is die periode van overwegend belang.

De compagnies-commandanten beginnen gewoonlijk met een herhaling van de rekruten- en compagnie-school om het nadeel weêr goed te maken, dat de deelneming aan de manoeuvres aan de opleiding toegebracht heeft, en daarna wordt het onderwijs geregeld voortgezet, en doorloopt de man alle oefeningen, waaraan hij tot nu toe of nog niet, of slechts terloops, heeft deelgenomen. De schietoefeningen staan daarbij weêr op den voorgrond, en het nadeel, voortvloeiende uit de omstandigheid dat de man door andere diensten bij een oefening niet tegenwoordig heeft kunnen zijn, wordt bij de schijfschietoefeningen voor een groot deel vergoed, doordat men den man, die een oefening verzuimd heeft, bij de eerstvolgende gelegenheid een dubbele oefening kan doen uitvoeren, om de geleden schade in te halen.

Om een voorbeeld te geven ter vergelijking van de geoefendheid als schutter bij het met groot verlof vertrekken tusschen manschappen met een eersten oefeningstijd van den duur als door den overste Seyffardt voorgesteld, en manschappen volgens de heden-daagsche opleiding op den 1en Mei, vermeld ik het volgende :

Van de 37 miliciens der lichting 1889 van een willekeurige compagnie van het regiment grenadiers en jagers waren op 1 Mei 1890, — het tijdstip waarop omstreeks de helft hunner met groot verlof vertrok — na 51 schietoefeningen, waarvan 16 gezamenlijke, 23 schutters nog in de 2e klasse der individueele schietoefeningen, een 9-tal hunner had echter slechts aan nog één oefening te voldoen om in de 1e klasse te komen; 13 schutters waren in de 1e klasse en een 3-tal daarvan op het punt tot de scherpschuttersoefeningen over te gaan, 1 schutter was in laatstgenoemde oefeningen gekomen.

Wanneer men nu deze cijfers vergelijkt met hetgeen hier boven is gezegd omtrent de geoefendheid als schutter na 6½ maand diensttijd, dan is geloof ik elk verder betoog overbodig om te bewijzen, dat de bewering van den overste Seyffardt, omtrent het niet veel geven der oefeningen in den winter, op een dwaling berust.

Ik ben er volkomen van overtuigd, dat wij in ons land er niet aan denken kunnen, om voor den infanterist een eersten oefeningstijd van 2 of 3 jaar te bedingen, dat wij ook hierin de tering naar de nering moeten zetten, doch als minimum van dien eersten oefeningstijd mag men mijns inziens nimmer beneden één jaar gaan, doch niet een jaar, ingedeeld zooals bij de hedendaagsche opleiding het geval is, waarvan ik geen onbepaald voorstander ben, zooals ik gemeend heb in het voorenstaande voldoende te hebben doen uitkomen, doch een vol jaar, geheel gewijd aan de eerste opleiding, waarin de man niet door allerlei andere diensten aan de oefening wordt onttrokken, en waarin die opleiding niet geschaad wordt door den man ontijdig en niet behoorlijk onderlegd aan manoeuvres te doen deelnemen.

Ik moet nu nog even stilstaan bij de wijze waarop de overste Seyffardt de vorming van het militie-kader wenschte geregeld te zien, waarbij ik mij alleen wensch te bepalen tot het militiekader van den graad van korporaal en sergeant, terwijl ik de opleiding voor den rang van militie-luitenant onbesproken laat, voornamelijk omdat de tijd mij daartoe heden avond zou te kort schieten.

De overste Seyffardt verdeelt de kader-aspiranten in twee klassen, de korporaals- en de onderofficiers-klasse.

De aspirant-korporaals doorloopen, na afloop der zomer-oefeningen een cursus van $1\frac{1}{2}$ maand, de aspirant-onder-officiëren van 3 maanden; na beëindiging van dien cursus, en na voldaan te hebben aan een vastgesteld examen, gaan zij respectievelijk als korporaal en sergeant met groot verlof.

Wanneer men nu bedenkt, dat — volgens blz. 36 van het gedrukt verslag — die aspiranten bijna uitsluitend behooren tot diegenen, die vóór hunne indiensttreding door het deelnemen als burger aan vooroefeningen, de helft of de geheele eerste rekruten-exercitiën in dienst gemist hebben, zoodat die aspiranten bij het begin van den cursus respectievelijk $5\frac{1}{2}$ en $4\frac{1}{2}$ maand werkelijk gediend hebben, dan beweert ik, dat bij een dusdanige regeling zoo weinig waarde te hechten is, voor wat

de milicien-korporaals betreft, dat ik het maar beter zou vinden om, ter besparing van noodeloos uitgegeven geld, die aspirant-korporaals gelijk met de andere manschappen naar huis te laten gaan, en hen na 6 weken de strepen maar na te zenden.

En wat de milicien-onderofficieren betreft, van hunne waarde en bruikbaarheid voor den graad van sergeant, heb ik ongeveer denzelfden dunk als van die der korporaals. Ik ben volstrekt geen voorstander van de wijze, waarop sedert de laatste jaren hij ons leger militie-kader gevormd wordt, omdat daarbij niet het eenige ware beginsel daaromtrent gevolgd wordt, n. l. om den man, na het geheel doorloopen van den vastgestelden eersten oefeningstijd, nog een geruimen tijd onder de wapenen te houden tot het ontvangen eener speciale opleiding voor een graad. Doch al ontvangt hij de tegenwoordige regeling de man zijn graad lang vóór dat zijn eerste oefeningstijd is verstreken, hij blijft toch in alle geval in zijn graad tot 1 Mei en soms nog langer, tot 15 September, dienstdoen, en al kan hij dan nog niet gezegd worden in allen deele een bruikbaar korporaal te zijn, hij zal toch in waarde en bruikbaarheid veel hooger staan, dan de korporaals gevormd volgens het voorstel van den overste Seyffardt, die na $5\frac{1}{2}$ maand dienst, gevolgd door een cursus van $1\frac{1}{2}$ maand, in dien graad met groot verlof worden gezonden.

Bij de opleiding tot milicien-sergeant doet zich nog een omstandigheid voor, waarop ik even de aandacht moet vestigen.

De aspiranten voor dezen graad, die voor het groote meeren-deel zullen behooren tot diegenen, die het geheele eerste rekruten-onderricht in de gelederen gemist hebben, en op het tijdstip dat het gros der lichting met groot verlof vertrekt, $4\frac{1}{2}$ maand *zeyge vier en een halve maand* diensttijd hebben, zullen, zooals op blz. 37 van het gedrukt verslag te lezen staat, in den regel reeds vóór het verstrijken van die $4\frac{1}{2}$ maand den titulair graad van korporaal hebben verkregen; de uitzonderingen op dien regel leggen na 1 maand opleiding het examen voor korporaal af, en verkrijgen bij slagen den titulair graad; 2 maanden later, indien zij aan een vastgesteld examen voldoen, gaan zij in den graad van sergeant met groot verlof. Wij

Nederlanders hebben buitenaf wel eens den naam van erg bedacht- en langzaam te zijn, dien naam loopen wij kans te verliezen, indien, wat ik hartelijk hoop dat nimmer het geval moge zijn, ooit een regeling tot stand komt voor de vorming van militie-kader zooals door den overste Seyffardt wordt voorgesteld, daar wij dan alle andere landen in snelheid van promotie tot de mindere graden zullen voorbijstreven. De vorming van militie-kader volgens het voorstel van den overste Seyffardt is mijns inziens het zwakste punt van zijn geheele betoog, en moet in de praktijk tot de schromelijkste misrekeningen voeren.

In al hetgeen ik tot nu toe gezegd heb omtrent het onderwerp, dat mij heden avond bezig houdt, ben ik alleen afgegaan op hetgeen ik vermeen dat *de ondervinding* mij daaromtrent geleerd heeft; en daarom zou ik tot staving van mijn gevoelen gaarne daaraan nog willen toevoegen eenige bijzonderheden omtrent dat onderwerp uit het Deensche leger, waar men voor alle wapens een korten eersten dienstdiensttijd heeft, en wel voor het gros der infanterie van 6 maanden. Dikwijls vindt men de regeling in dat land als voorbeeld aangehaald, en de overste Seyffardt is blijkbaar niet onbekend geweest met die regeling, daar zijn voorgestelde organisatie in meer dan één opzicht aan de Deensche doet denken.

Het voorbeeld is echter slecht gekozen, althans wanneer men dit als argument wil laten doorgaan voor de bewering, dat, waar men in Denemarken met zulk een korten dienstdiensttijd meent te kunnen volstaan, men dit bij ons ook wel zou kunnen.

De toestanden daar te lande liggen zoo geheel anders als ten onzent, dat *dit alleen* reeds voldoende zou zijn om de vergelijking mank te doen gaan; maar bovendien is er in de praktische regeling van den eersten oefeningstijd, en voornamelijk in de vorming van het militiekader zulk een groot verschil op te merken, dat gezegd argument alle waarde verliest.

Het zij mij vergund dit in het kort iets nader toe te lichten.

In Denemarken bestaat zooals men weet het stelsel van algemeenen dienstplicht in de strengste beteekenis van het woord;

iedereen, mits fysiek geheel geschikt, doorloopt daar denzelfden eersten oefeningstijd vastgesteld voor het wapen waarbij hij wordt ingedeeld; niemand is hiervan vrijgesteld, de toekomstige officier zelfs, heeft in dit opzicht niets voor boven hem, die zich later aan het burgerlijk leven wil wijden. De oorsprong van de strenge toepassing van dat beginsel voor de legervorming, zoo streng als in geen ander land de wedergade daarvan gevonden wordt, berust op historische en staatkundige gronden.

De Deensche wet op den weerplicht — en dit moet men vooral niet uit het oog verliezen — is een uitvloeisel geweest van de groote ramp, die Denemarken in het jaar 1864 getroffen heeft, toen het, na een ongelijken strijd tegen de vereenigde Pruisische en Oostenrijksche bondstroepen, genoodzaakt was vrede te sluiten met verlies van ongeveer een derde van zijn grondgebied.

Onder den indruk van die grievende vernedering, waaraan de herinnering nog steeds levendig is, en in de hoop dat zich te eeniger tijd de gelegenheid zou aanbieden om het verlorene te herwinnen, was het alleen mogelijk om zulke hooge eischen van het volk te bedingen, als die de thans nog vigeerende wet op den weerplicht daaraan stelt, en waardoor de regeering in tijd van oorlog over een, in vergelijking met de grootte der bevolking, verbazend groot aantal soldaten kan beschikken.

Denemarken is echter een land met zeer beperkte geldmiddelen, arm stellig, in vergelijking met ons land; dat gebrek aan geldmiddelen was oorzaak dat men de organisatie van het eigenlijke leger op een bescheiden voet moest inrichten, d. w. z. niet in verhouding tot het groote getal soldaten waarop men in oorlogstijd de hand kon leggen, maar bovendien lieten die geldmiddelen niet toe in tijd van vrede voortdurend veel manschappen onder de wapenen te hebben, en van daar de korte oefeningstijd van het *gros* der manschappen, terwijl die tijd voor het uit de weerplichtigen te vormen kader veel langer is.

Omtrent beide onderwerpen „den korten oefeningstijd,” en „de vorming van het militie-kader,” wensch ik nog een woord te zeggen.

Men zou zich zeer vergissen door een eersten oefeningstijd van $6\frac{1}{2}$ maand voor het gros onzer infanterie, zooals de overste Seyffardt voorstelt, gelijk te stellen met 6 maanden eersten oefeningstijd in Denemarken; zonder overdrijving moet men ter verkrijging van dezelfde resultaten, bij ons eenige maanden langer stellen, en wel om de volgende redenen :

1°. Staat het gemiddelde gehalte van den Deenschen weêrplichtige hooger dan bij ons, omdat men in Denemarken volstrekt geen vrijstelling kent, maar voornamelijk wegens de strenge fysieke eischen waaraan de weêrplichtige moet voldoen om geschikt te worden geacht voor den eigenlijken krijgsdienst. Men rekent toch dat er in Denemarken 50 % van de ingeschreven weêrplichtigen voor den eigenlijken krijgsdienst geneeskundig wordt afgekeurd.

2°. De groote meerderheid der weêrplichtigen heeft den vollen leeftijd van 23 jaar bereikt, eer de eerste oefening begonnen wordt. —

3°. De jaarlijksche lichting van een regiment infanterie wordt om beurten bij een der 3 bataljons van het regiment geoefend, en blijft daar steeds bij ingedeeld. Het bataljon van een regiment dat van 1 Mei tot 1 November de rekruten-lichting heeft, wordt, zoo noodig, aan officieren en kader voor de instructie der rekruten uit de beide andere bataljons aangevuld, zoodat men nimmer gebrek aan goede instructeurs heeft.

Gedurende die instructie wordt geen inspanning door officieren en kader ontzien; het gebeurt dikwijls dat officieren gedurende dien tijd met het oog op de instructie naar de kazerne verhuizen om zoo min mogelijk tijd te verliezen. Ter opheldering moet ik er bijvoegen, dat in de Deensche kazernes een deel is bestemd voor officierswoningen.

Die groote inspanning kan gevorderd worden omdat die bij een bataljon slechts eens in de drie jaar terugkeert.

4°. De week telt in Denemarken 6 volle oefeningsdagen; de Zaterdag, die bij ons grootendeels besteed wordt aan inspectiën over de uitrusting en het kwartier, wordt in Denemarken geheel voor de oefening benut; terwijl de Zondagvoormiddag gebruikt wordt voor bovengenoemde inspectiën.

5°. Er worden in Denemarken geen dagen aan den dienst onttrokken voor het houden van parades enz.; de eenige officieel voorgeschreven parade op 's Konings verjaardag valt in April, en wordt steeds afgelast uit gebrek aan op dat tijdstip onder de wapenen zijnde manschappen.

6°. Er worden gedurende den eersten oefeningstijd in Denemarken geen soldaten onttrokken door het verrichten van andere diensten; oppassers van officieren in den zin als in ons leger zijn daar onbekend; paardenoppassers vormen daar een afzonderlijke afdeeling; voor de bereiding van het eten worden daar geen soldaten gebezigd; in den dienst van ordonnans bij autoriteit en staven wordt door de militaire arbeiders voorzien, aan wie ook de werkzaamheden tot het schoonhouden der kazernes en in de magazijnen is opgedragen.

7°. De groote najaars-manoeuvres in September — en dit is van veel belang — worden niet medegemaakt door het bataljon waarbij dat jaar rekruten zijn ingedeeld, alleen de beide andere bataljons met hunne 2 jongste lichtingen, die daarvoor onder de wapenen geroepen zijn, nemen daaraan deel.

Het voorgaande in aanmerking nemende, zal men wel willen toegeven, wat ik hierboven aanmerkte, dat een eerste oefeningstijd van 6 maanden, zooals die in het Deensche leger wordt opgevat, lang niet te vergelijken is met een zelfden duur van opleiding in ons land.

Niettegenstaande dit, is die korte oefeningstijd van het gros der manschappen de wondeplek van de Deensche legerorganisatie; officieren van dat leger met wie ik, na langer kameraadschappelijk verkeer, over dit onderwerp van gedachten wisselde, moesten dit zelf erkennen.

Waarlijk, door den korten oefeningstijd in Denemarken bij ons over te nemen, zouden wij verkeerd handelen; waarin wij echter wel dat land tot voorbeeld mogen nemen, is de wijze van vorming van militiekader aldaar.

Na het verstrijken op 1 October van den eersten oefeningstijd van 6 maanden, blijven er van de lichting van elk regiment infanterie 120 man onder de wapenen om nog gedurende

minstens een vol jaar een zorgvuldige theoretische en praktische opleiding te ontvangen voor het verkrijgen van een graad.

Van 1 October tot 1 April ontvangen zij op de verschillende scholen praktisch en theoretisch onderricht; voldoen zij dan aan een examen, dan worden zij met 1 April vice-korporaal, en worden daarna tot 1 October gebruikt bij de instructie der nieuwe lichting.

Met 1 October gaan zij als vice-korporaal met groot verlof, tenzij zij verlangen te blijven, in welk geval zij effectief korporaal worden. Zij komen dan gedurende 2 winters op de sergeants-school, terwijl zij zomers praktischen dienst verrichten. Na afloop van die 2 jaar langer, dus in 't geheel na 3 jaar, worden zij bij voldoende afgelegd examen sergeant, mits zij zich verbinden minstens nog een half jaar te blijven, verkiezen zij dit niet, dan gaan zij slechts als korporaal met groot verlof.

Zij die blijven, vormen het eigenlijke vaste kader, en uit hen worden na afgelegd examen de ober- en stab-sergeanten getrokken.

Die 120 man worden uit de weêrplichtigen, die in April zijn opgekomen, gekozen uit hen, die het meest intellectueel ontwikkeld zijn en die bij de eerste opleiding het best voldaan hebben.

Hier wordt dus in waarheid het schoone beginsel in toepassing gebracht, — dat de overste Seyffardt ook wel vooropstelt, doch dat bij zijn regeling der vorming van het militiekader slechts een phrase blijft, — n. l. dat van hem, die hooger staat in ontwikkeling ook meer gevorderd wordt bij het vervullen van zijnen weêrplicht, m. a. w. dat het vaderland recht heeft op de beste krachten.

Tegen de toepassing van dat beginsel wordt in Denemarken geen strijd gevoerd, want hoe vreemd het ook met het oog op de toestanden ten onzent moge klinken, toch is het een feit, dat een weêrplichtige van meerdere ontwikkeling en hooger stand in de maatschappij, het zich tot een schande zou rekenen, indien hij werd voorbijgegaan bij de keuze van hen, die minstens nog een vol jaar langer onder de wapenen moeten blijven ten einde opgeleid te worden voor een rang of graad.

En thans nog een enkel woord omtrent een onderwerp dat bij ons, in verband met een mogelijke afschaffing der plaatsvervanging, dikwijls is besproken geworden, zonder dat men daaromtent tot een gevestigde opinie schijnt te zijn gekomen.

Ik bedoel het toekennen van enkele voorrechten aan den hooger ontwikkelde, en meer aan levensgemakken gewenden man uit den gegoeden stand, bij het vervullen van zijnen weêrplicht en meer bepaald de vergunning om buiten de kazerne te wonen, op welk punt ik straks gezegd heb nog even te willen terugkomen.

In Denemarken, waar sedert meer dan 25 jaar algemeene dienstplicht bestaat, waar dus weêrplichtigen van elken rang en stand in de maatschappij ter eerste oefening worden ingedeeld, had ik de gelegenheid om daaromtrent het volgende op te merken.

Dat de kazernes daar te lande — ik spreek alleen van de kazernes in de hoofdstad en in een enkel nabij gelegen garnizoen, die ik de gelegenheid heb gehad te bezoeken — dat de kazernes daar te lande beter zijn dan in ons land, is onwaar; integendeel, op een nieuwe artillerie-kazerne na op het eiland Amager, die zeer goed en doelmatig volgens het zoogenaamd bloksysteem is ingericht, kunnen de overige kazernes de vergelijking met b.v. de Oranje-kazerne en de Alexanders-kazerne hier ter stede, niet doorstaan, en ik vermeen op goede gronden, naar hetgeen ik daaromtrent vernam, te mogen beweren dat die kazernes in de andere garnizoenen stellig niet beter zijn.

Men vindt echter in de kazernes in Denemarken meer comfort dan in de onze.

Voornamelijk ziet dit op de slaapfournituren en het ameublement in de chambrées. Die chambrées worden alleen gebruikt om te slapen, en dienen niet, zooals bij ons, voor poets-, eet- en slaap-kamer tegelijk, en bij slecht weer ook voor oefeningsplaats.

De chambrées dienen alleen om te slapen en om er verblijf te houden; men heeft afzonderlijke eetlokalen, waar elk man een gesloten kastje heeft om zijn eetwaren in te bergen, terwijl men afzonderlijke lokalen heeft tot poetsen en reinigen van wapens en kleedingstukken, en behoorlijk ingerichte afzonderlijke

waschlokalen. Het menage-systeem, zooals wij dit kennen, is daar niet in gebruik; de soldaat *kan* in de kazerne eten, doch hij behoeft dit niet te doen, tenzij de compagnies-commandant om de een of andere wel te begrijpen reden dit noodzakelijk acht.

De meer bemiddelde kan dus, hetzij buiten de kazerne zijn eten gebruiken, of wel dit in de kazerne van buiten doen komen.

Het is hem vergund eigen beddegoed, boven- en onderkleeding, mits van het voorgeschrevene model, te gebruiken; maar nooit is men zoo ver willen gaan om den weêrplichtige gedurende zijn oefeningstijd te vergunnen buiten de kazerne te wonen, omdat men, en mijns inziens zeer terecht, van oordeel is, dat het allernoodzakelijkst is om den man gedurende zijn eersten oefeningstijd zooveel mogelijk geheel van zijn vroegere omgeving af te scheiden, en voortdurend onder het oog zijner meerderen te houden, zoowel ter aankweeking en bevordering eener goede krijgstuicht als in het belang dier eerste oefening.

En hiermede, Mijnheer de Voorzitter, ben ik aan het einde gekomen van hetgeen ik omtrent mijn onderwerp in het midden wenschte te brengen.

Ik meen aangetoond te hebben, dat het aannemen van een korten oefeningstijd en de wijze van kadervorming uit de militie, zooals voorgesteld is door den overste Seyffardt, afkeuring verdient met het oog op de eischen, die men heden ten dage aan deugdelijke infanterie moet stellen; en ik besluit met den hartgrondigen wensch, dat men nimmer in ons land een organisatie der levende strijdkrachten zal aangenomen zien, waaraan een dergelijke korte oefeningstijd voor de manschappen van het wapen der infanterie ten grondslag ligt.

Ik heb gezegd.

De heer KOOLEMANS BEYNEN. Mijn oud-instructeur, de overste Seyffardt is te zeer man van het vrije woord, dan dat hij het een zijner oud-leerlingen kwalijk zou nemen, indien deze met hem in gevoelen verschilt en dit openlijk uitspreekt.

Met het oog daarop zal ik ronduit verklaren, dat ik de aanneming van het stelsel van legervorming, zooals ons dat

door den overste is ontwikkeld, verderfelijk zou achten voor den Staat.

Dat oordeel is in de eerste plaats gegrond op den korten oefeningstijd, dien het stelsel ons zou geven. Die oefeningstijd acht ik te kort om drie redenen, en wel :

- a. ter wille van de oefening van den dienstplichtige;
- b. ter wille van de krijgstucht;
- c. ter wille van de oefening van de officieren.

Punt *a* is op zoo uitnemende wijze behandeld door den vorigen spreker, dat het onnoodig kan worden geacht, daarop nader terug te komen.

Punt *b*. Aangenomen eens, dat de oefeningstijd van $4\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ maand voldoende zou zijn, om den rekrut theoretisch en praktisch die zaken te leeren, die een soldaat moet weten, dan is dit nog niet genoeg. Om werkelijk soldaat te zijn, moet hij zich hebben leeren onderwerpen aan de voorschriften der krijgstucht, en wel in die mate, dat hij op een eenvoudig commando tegen een dichten kogelregen in, blijmoedig en met élan den vijand tegemoet snelt. Daarbij moet hij als het ware afstand doen van de den mensch aangeboren zucht tot zelfbehoud. En daarover moet niet gering worden gedacht. Praktische ervaring op dat punt hebben wij gelukkig in den laatsten tijd niet opgedaan; maar het ligt toch voor de hand, dat menschen tot eene dergelijke overwinning op zichzelf niet te brengen zijn, dan na ze gedurende een eenigszins geruimen tijd te hebben onderworpen aan een streng régime. Ik geloof niet, dat de tijd van $4\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ maand daartoe voldoende is.

Punt *c*. Maar al weder eens aannemende, dat die tijd genoegzaam is om den rekrut tot een soldaat te vormen, op wien men in alle opzichten vertrouwen kan, dan zal men toch wel toegeven, dat al de beschikbaar gestelde tijd aan *zijn* opleiding zal moeten worden besteed, dat de werkkring der officieren en onderofficieren zich er dan toe zal moeten bepalen, om *hem* te leeren, wat noodig is. Ik zou dan evenwel willen vragen: hebben de officieren geene oefening meer noodig? Is de leiding van een peloton van 100 man door een luitenant, de leiding van eene compagnie van 200 man door een kapitein

in alle toestanden, die de oorlog medebrengt, zoo gemakkelijk, dat daarvoor geen voorafgaande oefening noodig is? Welke kapitein kan nu zeggen, dat zijn kader zoodanig geoefend is, dat hij, met eene op oorlogssterkte gebrachte compagnie uitrukkende, overtuigd is, dat hij slechts te doen heeft met zijne twee pelotons-commandanten, deze met hunne twee sectie-commandanten en die weder alleen met hunne vier groeps-commandanten; en dat zodoende zijn wil en zijn commando gemakkelijk in alle deelen der compagnie wordt overgebracht? Ik geloof niet, dat er velen zijn, die zullen antwoorden: bij mij is dat zoo. En waarom niet? Omdat *nu* zelfs, bij den eersten oefeningstijd van 12 tot 15 maanden te zelden de gelegenheid kan worden gegeven, om in elk garnizoen elken kapitein met eene compagnie op oorlogssterkte te doen uitrusten. De manoeuvre-tijd is voor dergelijke oefeningen minder geschikt — daargelaten nog, dat men dan meesttijds slechts eene compagnie op halve oorlogssterkte onder zijne bevelen heeft. De eenige tijd, die daarvoor beschikbaar kan worden gesteld, is juist die, wanneer bij de compagnieën de zoogenaamde detail-oefeningen zijn afgeloopen. Dan worden meermalen meerdere compagnieën tot ééne bijeengevoegd, en achtereenvolgens het commando daarover opgedragen aan een kapitein, bijgestaan door het kader zijner compagnie. Eer dat in een groot garnizoen ieder een of twee beurten heeft gehad, is de eerste oefeningstijd verstreken. Maar in elk geval hebben zij door die enkele malen dan toch de gelegenheid, om de moeilijkheden, die zich bij zulk een commando voordoen, te ondervinden. Bij een oefeningstijd van $4\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ maand zou ook zelfs die gelegenheid ontbreken; en dit ook acht ik eene zeer groote schaduwzijde van het ons aanprezen stelsel.

Mijn tweede bezwaar is echter nog grooter. Ik heb hierbij op het oog wat in het Verslag staat uitgedrukt van bladz. 17 laatste regel v. o. tot bladz. 18 regel 12 v. o. en speciaal de woorden op bladz. 18 bovenaan: „ . . . omdat aan deze laatste benaming (veldleger) onwillekenrig de beteekenis wordt gehecht van een leger dat des noodig *reeds in den aanvang van den oorlog* in het open veld stand houdt en hetzij meer aanvallend,

hetzij meer verdedigend een inval in het land verhindert of wellicht zelf als aanvaller optreedt. Ik vermeen vast en zeker dat zulk een veldleger voor ons tot de droombeelden behoort." De overste Seyffardt weet ons geen vertrouwen te geven in het leger, hetwelk door zijn stelsel zou gevormd worden! Ik geloof, dat het juist hoog noodig is, dat wij elkander opleiden in vertrouwen op ons zelve, in vertrouwen op de troepen, die wij in oorlogstijd zullen aanvoeren. In gesprekken en helaas! ook in geschriften wordt tegenwoordig meermalen de meening verkondigd, dat wij toch niets kunnen nitrichten tegen onze machtige naburen; en, wordt ons eene voorstelling van toekomstige oorlogvoering gegeven, dan begint die meestal met stelling nemen *achter* den IJssel, daarna terugtocht tot de stelling in de Geldersche vallei en dan al heel spoedig *achter* de Nieuwe Hollandsche Waterlinie. Dan zijn wij gedekt, dan zijn wij veilig.

Alvorens mijne meening hier tegenover te stellen moet ik vooreerst wijzen op eene tegenstrijdigheid in het aangewezen gedeelte van het Verslag, die ik niet weet op te lossen. Het leger kan bij den aanvang van den oorlog niet in het open veld gebruikt worden; en hoofdtak van het leger is tevens, om bij het bewaren onzer onzijdigheid de noodige waarborgen aan de oorlogvoerende mogendheden te geven, dat die onzijdigheid werkelijk krachtig kan *en zoo noodig ook zal gehandhaafd worden*. (1) Hoe kan die gehandhaafd worden, moet ik vragen, wanneer ons leger bij het begin van den oorlog niet in het open veld kan optreden. Ik meen, dat wanneer bij handhaving onzer neutraliteit optreden van het leger noodig is, dit zal moeten geschieden aan de grenzen, dus in 't open veld, en niet bij of achter de liniën; en ik hoop, dat dit dan ook zal geschieden met de grootst mogelijke macht. Dan is er kans op succès; anders niet. Daarom heb ik ook niet begrepen, waarom de overste Seyffardt op bladz. 25 van het Verslag zegt: „daar er geen eigenlijk veldleger bestaat en de drie divisien veldtroepen hoogst waarschijnlijk niet als een geheel zullen aageeren” Waarom niet? Toch niet om door eigen schuld altijd in de minderheid te zijn?

(1) Ik cursiveer.

Bij den aanvang van den oorlog wordt het leger, zoo heet het, gemobiliseerd en geconcentreerd. *Geconcentreerd*, d. w. z. *bijeengetrokken*. Wanneer men ééne divisie hier, een tweede daar, een derde ginds gaat opstellen, dan is het natuurlijk, dat men klopp krijgt; maar dan is het ook eigen schuld. Het veldleger vereenigd opgesteld nabij de plaats, waar het meest schending van neutraliteit geducht wordt, is de beste waarborg om die schending te voorkomen.

Heeft die niettemin plaats, dan hoop ik met den overste Seyffardt, „dat de onzijdigheid dan werkelijk krachtig zal gehandhaafd worden”; doch dit kan alleen geschieden, door den indringer er weêr uit te werpen.

En evenzeer als bij handhaving onzer neutraliteit, kan ik mij zeer goed gevallen voorstellen, waarin ons leger, indien ons de oorlog wordt aangedaan, in het begin van dien oorlog, binnen de grenspalen van ons land, offensief moet optreden. Zoo hebben de vorsten van Oranje, die onze legers hebben aangevoerd, het nagenoeg altijd begrepen en gedaan. Wij bogen zoo gaarne op onze krijgsgeschiedenis; wij lezen zoo gaarne de heldendaden van onze legers onder Maurits, Frederik Hendrik of Willem III; maar laat die daden dan ook voor ons voorbeelden ter navolging blijven. Ik hoor mij al tegenwerpen: wat wil je dan, moeten we offensief optreden tegen de 20 legerkorpsen van Duitschland? of misschien: die vroegere zaken kunnen niet meer als voorbeelden gelden, de toestanden zijn geheel veranderd. Wat het eerste betreft, ik hoop niet, dat men die dwaasheid van mij zal veronderstellen; maar ik geloof, dat er meer waarschijnlijkheid is voor het geval, dat wij in een algemeenen oorlog worden betrokken, dan voor het geval, dat een machtige nabuur ons alleen den oorlog aandoet. En is die onderstelling juist, dan hebben wij slechts met een gedeelte van 's vijands krijgsmacht te doen, en dan acht ik het zeer verkeerd als regel te stellen, dat offensief optreden bij den aanvang van den krijg steeds moet worden uitgesloten.

En wat de veranderde toestanden aangaat, het is waar, de samenstelling der legers, de bewapening en binnen zekere grenzen de wijze van oorlogvoering zijn niet meer dezelfde als vroeger;

maar het is ook waar, dat het voornaamste materiaal, waarmede men oorlog voert, niet is veranderd, en dat is „de mensch.” Wat die vroeger kon doen, kan hij nog doen, mits dat hem niet het vertrouwen in zijne kracht ontnomen wordt.

Ik zal ten slotte eenige zinsneden voorlezen uit een niet bekende legerorder van den generaal Du Mouceau in 1799, als voorbeeld, hoe die meende, het vertrouwen bij zijne troepen te moeten opwekken. Hem was aanvankelijk, zooals bekend is, in dat jaar met zijne divisie de verdediging der kusten van Groningen en Friesland opgedragen. Hij ontwierp daarvoor eene instructie, in welke aan de verschillende onder-commandanten werd voorgeschreven, hoe zij in geval van eene vijandelijke landing moesten handelen, en daarin kwam aan het slot het navolgende voor :

«Wanneer het gebeurde dat de vijand eene landing kwam te wagen op onze kusten, zal het voordeel onzer wapenen alleen afhangen van den goeden wil der verdedigers.

«De ware moed bestaat, voor zijne wapenen niets ondoenlijk te achten, wanneer *men wil*; en ten einde tot die verhevenheid van ziel te geraken, behoeft men niets anders als dezulken onder ons, die nog geen ondervinding hebben, *vertrouwen in te boezemen*. 1) Dat dan de commandanten der korpsen en der compagnieën daarvan het wezenlijk belang gevoelen. Het maakt een gewichtig en zeer aangelegen gedeelte van hunnen plicht uit, hunne gesubordineerden in te scherpen :

de liefde tot de wapenen voor de glorie van het vaderland; dat eene roemrijke belooning onfeilbaar het deel wordt van eene schitterende daad;

dat de krijgsman, wanneer hij op den vijand afgaat, nooit moet uit het oog verliezen, dat de zegepraal zijner wapenen meest afhangt van de allerstiptste opvolging der orders, die hij ontvangen heeft;

dat hij zeker is van te overwinnen, wanneer hij (zoodra het bevel daartoe gegeven is) koelbloedig en met eene niets ontziende stoutheid op den vijand invalt;

dat integendeel, wanneer hij terugdeinst, zijn meeste sterkte gebroken is, en vluchtende de grootste gevaren loopt, om met zijn eer het leven te verliezen.

1) Ik cursiveer.
1890/91

«Er bestaat geen gevaar in een aanval, die met kracht wordt doorgezet; want hij is het werk van een oogenblik. De vlucht alleen is gevaarlijk, daar de vijand altijd al zijn vermogen aanwendt, om de vluchtelingen neer te sabelen.

«Hoezeer ik buiten allen twijfel ben, dat de commandanten, zoowel als ik, van deze waarheden overtuigd zijn, zoo is het echter in den naam van 't Vaderland, in den naam der Vrijheid, welke te verdedigen onze zoo roemvolle taak is, dat ik hun aanbeveel, door alle mogelijke middelen bij te dragen, dat ook *bij den soldaat* deze grondstellingen worden uitgebreid; en wanneer wij dan allen van derzelver waarheid overtuigd zijn, wanneer wij allen vertrouwen in onze macht stellen, dan verantwoord ik op mijn hoofd, dat de vijand zal geslagen worden, wanneer hij op onze kusten voet aan wal durft zetten.»

Ofschoon niet alles, wat hierin staat, in den tegenwoordigen tijd kan onderschreven worden, geloof ik, dat dergelijke, vertrouwen toonende en vertrouwen inboezemende taal ons voor het vervullen onzer taak in oorlogstijd vrij wat verder zal brengen, dan dat wij opgevoed worden onder een stelsel van legervorming, waarin de ontwerper zelf zoo weinig vertrouwen heeft, dat hij vast en zeker meent, dat het leger, hetwelk ons daardoor zal geschonken worden *in den aanvang van den oorlog* niet in het open veld kan stand houden, noch hetzij meer aanvallend, hetzij meer verdedigend, een inval in het land kan verhinderen, noch zelf als aanvaller kan optreden.

De heer STAAL: Mijnheer de Voorzitter! Gaarne verklaar ik te behooren tot hen, voor wie het denkbeeld: de volksweerbearheid te verkrijgen door invoering van den algemeenen dienstplicht, veel aantrekkelijks heeft.

Aan de verwezenlijking van dat denkbeeld staan echter twee groote bezwaren in den weg:

1°. het nadeel dat er in gelegen is om jaarlijks *alle* weerbare jonge mannen van een bepaalden leeftijd gedurende zulk een geruimen tijd als voor eerste oefening noodig is aan hun eigen werkkring te onttrekken;

2°. de groote kosten, welke er aan zijn verbonden om telken

jare zulk een uitgebreide lichting te kleeden, te bewapenen, te voeden, te legeren enz.

Inderdaad zou daardoor de finantieele draagkracht der natie worden overschreden.

Bedoelde bezwaren zouden voor een groot deel worden opgeheven, indien men met een korten dienstdtijd onder de wapenen kon volstaan.

Dien korten dienstdtijd nu kan men op twee wijzen trachten te motiveeren. In de eerste plaats kan men betoogen, dat wat betreft de eischen, aan de geoefendheid der miliciens te stellen, bij ons met minder kan worden volstaan dan in de meeste andere landen het geval is.

De heer Seyffardt is niet in gebreke gebleven dit argument aan te halen waar hij (bladz. 7 en 8 van het Verslag) zegt dat de weermacht van den kleinen Staat een beperkter doeleinde heeft dan die van eene groote mogendheid — waar hij vraagt: of wij ons ooit kunnen voorstellen dat Nederland een aanvallenden oorlog zou beginnen — waar hij verklaart, dat hij zich voor het Nederlandsche leger geen andere taak kan denken dan de handhaving der onzijdigheid bij een oorlog tusschen andere mogendheden en de verdediging onzer onafhankelijkheid bij een directen aanval.

Maar nu begrijp ik niet hoe de heer Seyffardt uit het aangehaalde afleidt, dat wij met mindere eischen van geoefendheid zouden kunnen volstaan. Te minder is dit het geval wanneer ik naga, hoe hij de taak van ons leger, althans van onze veldtroepen, (bladz. 18 en 20 van het Verslag) zelf nader omschrijft door te zeggen, dat hunne hoofdtak is en blijft om, bij een directen aanval op ons land, deel te nemen aan eene «actieve» verdediging onzer liniën en stellingen, en, in geval van handhaving der neutraliteit, de flanken of den terugtochtsweg te «bedreigen» van hem, die de spoor- of andere wegen, door ons land voerende, als operatielijnen voor zijne legers zoude willen bezigen.

Actieve verdediging! Toegegeven nu eens, Mijnheer de Voorzitter, dat de lijdelijke afweer door minder ingewikkelde vormen, enz. aan de geoefendheid niet zulke hooge eischen stelt

als de aanval, dan zal de heer Seyffardt, die — en terecht — actieve verdediging wil, toch moeten toegeven, dat wij met dat mindere *niet* kunnen volstaan. Want het eigenaardige der actieve verdediging is juist, dat zij te gelegener tijd en op een gunstig oogenblik tot den aanval overgaat en in het laatste geval wordt immers van de troepen de hoogste kunst, de meerdere geoefendheid gevraagd.

Voorts het *bedreigen* van flanken en terugtochtswegen. Mijnheer de Voorzitter! Men bedreigt niet, althans niet afdoende, door zich slechts op een zeker punt op te stellen. Men moet ook in staat zijn van die plek een klap te kunnen geven m. a. w. een aanval te kunnen doen. En voor dien aanval is opnieuw de hoogste kunst, de meerdere geoefendheid noodig!

Ik meen dan ook, dat de heer Seyffardt er niet in is geslaagd het bewijs te leveren, dat verkorting van diensttijd ouder de wapenen bij ons mogelijk is, op grond van mindere eischen, welke wij aan onze troepen kunnen stellen.

Een tweede motief voor een korten oefeningstijd kan gezocht worden in de resultaten, welke, met betrekking tot de militaire vorming van den dienstplichtige, reeds door zoogenaamde vooroefeningen zijn verkregen.

Ook de heer Seyffardt past vooroefeningen in zijn stelsel toe. Maar met den heer van Tienhoven ben ik het geheel eens, dat die oefeningen, zelfs op de wijze waarop de heer Seyffardt ze wil regelen, niet voldoende zijn te achten om eene aanzienlijke vermindering van oefeningstijd te motiveeren.

Ik heb ruim een jaar geleden het voorrecht gehad belast te worden met eene zending naar Zwitserland, alwaar het stelsel van algemeenen dienstplicht met korten oefeningstijd bestaat en -- voor zooveel men daarover in vrede toestanden kan oordeelen -- goede resultaten geeft.

Maar de toestand daar is geheel anders dan hier. Niet alleen wordt de militaire opvoeding van den jongen Zwitser reeds op zeer jeugdigen leeftijd (10^e jaar) begonnen en heeft die opvoeding zeer stelselmatig in opvolgende oefeningsklassen plaats (1^e klasse: 10^e—12^e jaar; 2^e klasse: 13^e—15^e jaar; 3^e klasse:

16^e—20^e jaar) maar de Zwitsers hebben een natuurlijken aanleg voor het soldaat zijn, een aangeboren liefhebberij voor militaire oefeningen en vooral: thuis, in zijne familie, steeds en overal is de jeugdige Zwitser in eene omgeving, die hem leert, dat het dienen eene eer en tevens een eerste burgerplicht is. Gevoelens van tucht, van toewijding, worden hem van jongs af ingeplant.

Zóó voorbereid meldt hij zich aan als dienstplichtige voor het leger. En terwijl hij ons de militaire opleiding van den reeruit bij zijne inlijving aanvangt, behoeft het dus geen verwondering te wekken, dat zij in Zwitserland in de „Rekrutenschule” hare voleindiging vindt en — vinden kan.

Nu zouden naar mijne innige overtuiging de vooroefeningen, die de heer Seyffardt bedoelt, slechts ten deele geven wat geëischt wordt en moet worden om een korten oefeningstijd als voldoende te doen beschouwen.

En dan in ieder geval eerst over een geruimen tijd.

Weliswaar wijst hij er (bladz. 7 en 47 van het Verslag) op, dat zijne voorstellen betrekking hebben op „de toekomst.”

Maar eer wij het aangaande de militaire opvoeding der jeugd zoover gebracht hebben als Zwitserland zullen wellicht 50 of 100 jaren moeten verloop. En die „toekomst” kan de heer Seyffardt niet bedoeld hebben — tenzij men, wat bij hem niet te onderstellen valt, aan taalverwarring moest denken — waar hij zijne voorstellen gaf als antwoord op de vraag: „Wat nu.”

Op de vraag: wat *nu*, kan men toch niet antwoorden met voorstellen voor de toekomst en voor *dadelijke* toepassing zijn de voorstellen van den heer Seyffardt — hij erkent het trouwens zelf — niet vatbaar.

Maar indien hij toegeeft dat zijne voorstellen eerst in de toekomst toegepast zullen kunnen worden, wat blijft er dan over van de actualiteit dier voorstellen? Wat bedoelde de Spreker dan met de breede ontwikkeling zijner toekomstorganisatie? Wanneer men, terwijl men in de barenswezen is van een eerste wichtje, gaat spreken over een tweede wicht loopt men gevaar verwarring te stichten. Eene verwarring waaruit slechts voordeel zal worden getrokken door hen die,

om welke redenen dan ook, juist in die verwarring hun belang zoeken.

Het zij mij vergund, Mijnheer de Voorzitter, ten slotte een woord direct tot den heer Seyffardt te richten — een woord waarvan hij, wetende welke gevoelens mij tegenover hem bezielen, de bedoeling niet zal misverstaan.

Vóór de wijziging van de Grondwet tot stand kwam, Overste, zijn door de Regeering — zoo ook bijv. onder den Minister Weitzel — bij herhaling voorstellen gedaan tot verbetering, met name van de schutterijen. Die voorstellen konden, hoofdzakelijk door toedoen van de militaire deskundigen, de goedkeuring van de Volksvertegenwoordiging niet wegdragen.

Le mieux est l'ennemi du bien. Ten opzichte van de bedoelde voorstellen kan men, dunkt mij, nog meer zeggen en beweren, dat hetgeen door de militaire deskundigen, le mieux werd geacht a tué le bien dat in de regeeringsvoorstellen lag. Het betere bleef tot nu toe achterwege.

We staan thans weer voor een regeerings-ontwerp. Het zal ons den persoonlijke dienstplicht en een begin-regeling van vooroefeningen kunnen brengen en daarmee eene *inleiding* van iets dat nog beter is : den algemeenen dienstplicht.

Maar erken het, dat die algemeene dienstplicht thans nog niet mogelijk is — dat Uwe voorstellen *op dit oogenblik* niet naast of tegenover die van de Regeering kunnen worden geplaatst. Eene pertinente verklaring is te meer gewenscht, omdat er zoovelen in den lande zijn, die op alle mogelijke wijzen streven naar vermindering van militaire lasten en — zij het dan ook ten onrechte — uit Uwe voorstellen gegevens zullen trachten te putten, om de regeerings-voorstellen te bestrijden. Dat zou niet in Uwe bedoeling liggen, maar is het feit eenmaal daar, dan is die verklaring Uwerzijds een schrale troost.

De verwezenlijking van een lievelingsdenkbeeld naar de toekomst — en zelfs naar eene verre toekomst — verwezen te zien, en te erkennen dat dit niet anders kan, kost strijd. En die strijd wordt te moeilijker wanneer men reeds voor dat denkbeeld propaganda heeft gemaakt en eene schare achter zich weet, die blijmoedig op eene spoedige verwezenlijking hoopt.

Om alsdan te overwinnen, moet men vóór alles zijn een eerlijk man, die, met terzijdestelling van alle nevenconsideratiën en eigenliefde, slechts rekening houdt met een groot belang.

Wellicht zal U die strijd niet worden bespaard. Maar dan mogen we ons overtuigd houden, dat gij zult zegevieren, want het leger, dat Uwe toewijding en Uwe kennis waardeert, het weet dat gij vóór alles zijt : een eerlijk man.

De heer VAN AKEN 1).

In de eerste plaats, mijnheer de Voorzitter, mijn dank voor uwe welwillendheid om mij, als gast, toe te staan hier het woord te voeren.

In 't algemeen verzoek ik u, Mijne Heeren, mij wel te willen verontschuldigen, wanneer ik als leek hier in deze vergadering, die bijna uitsluitend uit militairen bestaat, over een technisch onderwerp, als de legervorming, meêspreek; mijne verontschuldiging ligt in het feit, dat zoover de militaire exercitiën lichaamsoefeningen zijn, ik met eenige ervaring over dit onderwerp spreken kan. Een tiental jaren toch bracht ik in het leger door en was ik meermalen belast met de vorming der recruten, en gedurende twaalf jaren heb ik als gymnastiek-leeraar gelegenheid gehad, waar te nemen wat men door oefening verkrijgen kan. Maar ook al ware dit niet het geval, dan nog zou ik met gerustheid aan uwe besprekingen deelnemen, in de overtuiging een gereed oor te vinden, wanneer ik verklaar dat het ook mijne meening is, dat de verdediging van het Vaderland niet uitsluitend een militaire zaak is, doch eene van algemeen belang, waarin elk Nederlander evenveel betrokken is.

Het is *onze* grond en het zijn *onze* vrijheden, waarvoor elkeen voor wien het « voor Vaderland en Vorstenhuis » niet slechts een phrase is, lichaam en goed veil moet hebben.

Met het oog hierop veroorloof ik mij in deze plaats namens duizenden medeburgers, een warm woord van hulde te brengen aan den Minister van Oorlog, die, in weêrwil eener sterke

1) Schrijver van de brochures: „Lichaamsoefening en Volksweerbaarheid" en „De Gymnastiek in de Volksopvoeding" — Uitgevers Nijgh en Van Ditmar te Rotterdam — en van eenige opstellen in het Militair Blad.

oppositie, de deugdelijkheid onzer strijdkrachten boven elk partijbelang stellende, het beginsel van den persoonlijken dienstplicht in zijn ontwerp heeft opgenomen! (*Applaus*)

Vele bezwaren zijn er tegen ingebracht, van welke, als men de zaak goed beschouwd, echter spoedig blijkt op welke zwakke gronden ze berusten.

Verdachtmakingen van verschillenden aard moeten dienst doen om een agitatie tegen dit beginsel — waardoor de solidariteit van elken Nederlander tegenover het Vaderland gehuldigd wordt — op te wekken, en men schroomt zelfs niet, in het openbaar, op lasterlijke wijze een blaam te werpen op officieren en kader.

Daartoe leze men slechts wat er in de walgingwekkende brochure «Kazerneleven door een Oud-militien» staat en men zal de overtuiging krijgen dat die man een diepgaande studie van vloeken en andere immoraliteiten moet gemaakt hebben, om dit alles op zoo'n manier aan het leger te kunnen ten laste leggen. Voor hen die eenigszins op de hoogte zijn, heeft een dergelijk geschrift dan ook niet de minste waarde.

Evenwel, hoe ongegrond en gezocht ook de meeste bezwaren tegen den persoonlijken dienstplicht zijn, één bezwaar daartegen blijft bestaan, n.l. de lange duur van den eersten oefeningstijd. Het is toch een niet weg te redeneeren feit dat daardoor een zware druk op verschillende maatschappelijke toestanden wordt gelegd.

Na de uitstekende rede van den heer van Tienhoven mag het gewaagd schijnen wanneer ik juist over dit onderwerp het een en ander wensch te zeggen; de overtuiging evenwel dat verkorte eerste oefeningstijd mogelijk is, geeft er mij den moed toe.

In het wetsontwerp wordt voor het meerendeel der rekruten een jaar eersten oefeningstijd verlangd. Deze eisch — laat mij het onmiddellijk bekennen — komt mij zeker niet te lang voor. Ik durf zelfs verder gaan en beweren dat er in dien tijd van een rekrut zooals men dien tegenwoordig onder de wapens ziet komen, onmogelijk een goed soldaat kan gemaakt worden.

Men moet den man van nabij hebben gadegeslagen, om

zich een denkbeeld te kunnen vormen van de onbeholpenheid en het gebrek aan bevattelijkheid — tengevolge van den tragen gedachtengang — waardoor hij zich kenmerkt. Aan zoo iemand stelt de «dienst» eischen waaraan alleen een naar lichaam en geest behoorlijk ontwikkeld persoon kan voldoen. En met welk gevolg? Dat de rekrutentijd voor officieren en kader als het ware een straf is en dat zij, die eigenlijk niets anders moesten behoeven te doen, dan den man de exercitiën enz. leeren, nu — door den nood daartoe gedwongen — zich vaak tot drillmeesters moeten verlagen ten einde hem zijne onbeholpenheid te doen afleggen, om hem geschikt te maken zijn dienst naar behooren te kunnen volbrengen. En waarlijk men krijgt het ten laatste gedaan, dat de verschillende handgrepen gelijktijdig worden uitgevoerd, dat de marschoefeningen in behoorlijk verband geschieden en de inwendige dienst geen stoornis ondergaat.

Doch heeft men hiermede den soldaat gevormd zooals we ons hem behooren voor te stellen, n.l. als het ideaal van mannelijke kracht en geoeffendheid, toegerust met alle hoedanigheden om hem met vertrouwen op een verantwoordelijken post te plaatsen?

Met volle overtuiging antwoord ik hierop: neen! Daartoe ontbreken hem zoowel de lichaamseigenschappen als de geesteshoedanigheden. Officieren, kader noch dienstdtijd zijn hiervan de oorzaken, doch alleen het feit dat men te laat begint met de vorming voor dit gedeelte van den burgerplicht.

Zoowel op opvoedkundige als anatomisch-physiologische gronden is het niet moeielijk het bewijs van deze meening te leveren.

De hier geschetste rekrut is echter niet de rekrut, die in het heden avond besproken ontwerp bedoeld wordt.

Deze is — zie pagina 44 — bij zijne iudiensttreding behoorlijk voorbereid door *gymnastiek* en *schieten*, en waar ik nu in het reglement voor het gymnastiek-onderwijs in het leger lees: «Eene in de gymnastiek onderwezen afdeeling is op alle terreinen sneller te verplaatsen, beter bestand tegen vermoeienissen, heeft aan zelfvertrouwen gewonnen» daar durf ik be-

weren dat een geoefend gymnast, die schieten kan, verkorte eerste oefeningstijd kan worden toegestaan. Het zij mij vergund deze meening kort toe te lichten.

De verdeeling van den arbeid is oorzaak dat het volk — en de rekruten daaruit heb ik vooral op het oog — een zeer éénzijdigen arbeid te verrichten heeft en er bij hen van stelselmatige lichaams- noch geestesontwikkeling veel sprake is.

De geheele vorming dier menschen wordt dus aan het toeval overgelaten, ten gevolge waarvan zij ook niet kunnen voldoen aan hetgeen van hen als rekrut verlangd wordt. De opvoeding en de maatschappij zijn dus de oorzaken van het kwaad; men dient hun het middel te geven om het te bestrijden en te voorkomen.

Dit middel is de gymnastiek. Deze omvat allen arbeid en biedt dien den mensch op elken leeftijd, onder den schijn van vermaak.

Met de vaan der hygiëne in top welke veel en alzijdige lichaamsbeweging voorschrijft, oefent ze het lichaam en ontwikkelt ze alle hoedanigheden, die voor den mensch tot het vervullen van elken plicht gewenscht en noodzakelijk zijn.

Een in de praktijk ontstane en door wetenschap en ervaring doelmatig verdeelde leerstof biedt elken leeftijd en sekse hetgeen voor haar vereischt wordt. Daardoor kan men met het kind beginnen en bereikt men langs stelselmatigen weg alles, wat op 20-jarigen leeftijd in physieken noch psychischen zin meer bereikt kan worden.

Bij het spel leeren kind en jongeling zich onderwerpen aan regels en orde en worden vlugheid en tegenwoordigheid van geest aangekweekt. De orde-oefeningen leeren hem samenwerken en gehoorzamen; de vrije oefeningen maken hem lenig en vlug; de werpoefeningen scherpen het oog, door wedkampen worden ijver en eerzucht geprikkeld; de oefeningen in het springen geven hem koenheid en vastberadenheid; die aan de toestellen leeren hem zijne krachten kennen en gebruiken, en het gevolg van dit alles is zelfvertrouwen, dat hem in staat stelt moedig te zijn zonder in roekeloosheid te vervallen.

Door al deze oefeningen zijn gezondheid en lichaamskracht

zijn deel geworden, heeft hij de geschiktheid verkregen om hindernissen te overwinnen en de taaiheid om een hem opgelegde taak langen tijd te kunnen volhouden.

Doch ook is naast de hier opgesomde eigenschappen en hoedanigheden *zelfstandigheid* ontstaan, die voor den soldaat bij de tegenwoordige wijze van oorlogvoeren niet gering te schatten voordeelen aanbiedt.

De verspreide gevechtswijze en de bijzondere gesteldheid van ons land maken het dringend noodzakelijk dat elk soldaat in den waren zin des woords man is. De Transvalers bewezen het tegenover de Engelschen van hoeveel belang persoonlijke geschiktheid en zelfbewuste kracht is. Zij toch niet georganiseerd en onvoldoende aangevoerd, overwonnen een uit *vrijwilligers* bestaand geregeld legerkorps.

En door welke militaire exercitie wordt die zoo hoog noodzakelijke individueele geschiktheid ontwikkeld? Door geen enkele! Dat de gymnastiek dit echter wel kan, bewees ik nog kort geleden — en de aanwezige militaire autoriteiten hebben het bevestigd — met 140 leerlingen van het Erasmiaansch Gymnasium, die slechts twee uur in de week les ontvingen. 1)

In het buitenland wordt er alom meer en meer waarde gehecht aan eene doelmatige opvoeding der jeugd met het oog op de vervulling van den militairen dienst. In Zwitserland berust de geheele legerorganisatie er op. In Rusland werden op hoog bevel, kort geleden de gymnastische oefeningen in de scholen in overeenstemming gebracht met de behoeften van het leger. In Frankrijk werd na '70 alom de gymnastiek ingevoerd terwijl er in Duitschland in den laatsten tijd tal van maatregelen genomen zijn, om dit vak beter te doen beoefenen.

Al het hier aangevoerde, dat gemakkelijk nog met andere gegevens te vermeerderen is, stelt m. i. de hooge waarde eener voorbereiding, zooals die in dit ontwerp bedoeld wordt, in een helder licht. Ik hoop er tevens meê bewezen te hebben dat aan zoo voorbereide rekruten gemakkelijk verkorte eerste oefeningstijd kan worden toegestaan. Doch ook andere voordeelen zullen zich

1) Gaarne wordt ieder belangstellende bij deze lessen toegelaten.

spoedig openbaren wanneer de Regeering, door de zeer voor de hand liggende middelen, die zij te harer beschikking heeft, deze voorbereiding mogelijk maakt. De jeugd zal spoedig alom oefenen, feesten en wedstrijden organiseren, waaraan langzamerhand een meer verheven karakter kan worden gegeven en waardoor het sluimerende nationaliteitsgevoel kan worden opgewekt en levendig gehouden. De vereniging der jongelingschap met de gedachte zich te oefenen om later een plicht tegenover het Vaderland te kunnen vervullen, zal het hare hiertoe bijdragen.

Een ander voordeel zal zijn dat er menschen in het leger komen, die het a.b.c. der lichaams oefeningen niet meer behoeven te leeren, waardoor elke «dril» spoedig tot het verleden zal behooren. De geschiktheid, die sommigen opdeden door den dienst van voorturners in de gymnastiek-vereenigingen, zal het vormen van geschikt militiekader vergemakkelijken. Ook zal dit kader bruikbaar zijn dan de nu in twee maanden gevormde militie-korporaals, die bij de herhalings oefeningen telkens de duidelijkste bewijzen hunner ongeschiktheid afleggen. De bewijzen van het hier gesprokene zijn reeds lang geleverd. Daarop en op eigen ervaring steunt dan ook mijne overtuiging dat bij behoorlijke voorbereiding verkorte eerste oefeningstijd mogelijk is. Een proef met geoefende gymnasten zal deze meening ten volle bevestigen.

Ten slotte, mijne heeren! de mogelijkheid om door oefenen in de toekomst een voordeel te behalen, zal voor het volk een prikkel zijn om zich te ontwikkelen en dus het middel waardoor de gansche natie weerbaar kan worden gemaakt.

Bedenken we toch dat wij slechts éénmaal en wel om ons volksbestaan zullen te vechten hebben. Elke Nederlander zal daaraan *willen* deelnemen, zorgen wij daarom dat hij het ook *kanne* en met gerustheid zullen we elken aanval kunnen afwachten.

De heer VERSPYCK: Uit het betoog van den heer Van Tienhoven blijkt, dat de oefeningen op practisch gebied onmogelijk in 6 $\frac{1}{2}$ maand kunnen geschieden; daarbij zijn de oefeningen in het schijfschieten tot basis genomen en is met de praktijk afgerekend. Maar behalve dit is er nog iets, wat door den heer

van Tienhoven wel is aangeroerd, doch niet is uitgewerkt n.l. de theoretische opleiding. Ik wensch daarom den heer Seyffardt te vragen of hij wel eens heeft ingezien de «Leidraad voor het theoretisch onderwijs van den soldaat». Deze leidraad bestaat uit twee gedeelten of hoofdstukken; het eerste bevat de «Algemeene onderwerpen», te behandelen gedurende den tijd dat de manschappen in den rekrutentijd zijn en het tweede houdt in: de theorie van 1. het schijfschieten, 2. de marsch-discipline, 3. het vervoer per spoorrein, 4. tirailleeren, 5. algemeene bepalingen van den veiligheidsdienst te velde, 6. voorpostendienst, 7. marsch-veiligheidsdienst, 8. kantonnement, 9. legerkamp en bivak, 10. garnizoensdienst, 11. op garnizaire, 12. groot verlof, 13. ontslag uit den dienst.

En nu zou ik gaarne van den heer Seyffardt vernemen of hij inderdaad meent dat men in 6½ maand van een onontwikkeld man, die zoo van het land komt, een infanterist kan maken, die al het bovengenoemde moet kennen.

Ik voor mij geloof het niet en ben dan ook een beslist tegenstander van den heer Seyffardt.

De heer DE CHALMOT. Het is met de meeste bescheidenheid, dat ik het woord vraag. Ik doe het om iets te zeggen over het gesprokene door den kapitein Van Tienhoven. Ik zal mij bepalen tot de oefeningen in het schijfschieten, omdat de graad van geoefendheid van den man hierin, volgens het stelsel van den overste Seyffardt zulk een zwakke zijde zoude hebben.

Den kapitein Van Tienhoven draag ik groote hoogachting toe, zooals hij wel weet; waar hij echter zoo boud gesproken heeft over het stelsel van den overste Seyffardt, daar zal de kapitein Van Tienhoven het ook wel goedvinden, dat ik vrij mijne meening zeg, over het door hem gesprokene.

De basis, waarop het betoog van den heer Van Tienhoven rust, komt me voor niet goed te zijn. Om te bewijzen dat 6½ maand eerste oefeningstijd geheel onvoldoende is om de miliciens tot voldoende geoefende schutters te vormen, heeft de heer Van Tienhoven doen uitkomen dat zulks werkelijk het geval is, door mede te deelen in welke klassen en in welke

oefeningen er van de miliciens na $6\frac{1}{2}$ maand thans zijn gekomen. Dan, zoo besluit de heer Van Tienhoven, zouden de miliciens geheel onvoldoende geoefend in het schijfschieten met groot verlof gaan, ware het stelsel Seyffardt in werking. Dit nu meen ik ten zeerste te mogen betwijfelen. Immers de heer Van Tienhoven baseert zijne redeneering geheel op de instructie, gegeven door den Inspecteur der Infanterie. Maar deze instructie is wederom gebaseerd op een eersten oefeningstijd van minstens twaalf maanden en in dien tijd moeten dus zooveel oefeningen in het schijfschieten plaats hebben, dat de milicien tot een geoefend schutter wordt gevormd. Had men nu slechts $6\frac{1}{2}$ maand dan zonde de vraag gesteld dienen te worden: hoe kan men nu den man het noodig aantal keeren naar de schijf laten schieten. De voorbereidende schietoefeningen zouden dan waarschijnlijk eerder een aanvang nemen door bijv. de rekruten de lading te onderwijzen vóór de handgrepen om hen dus spoediger te kunnen toelaten tot het schieten naar de schijf. De hoofd oefening zou wel meer op den voorgrond worden gesteld, door er veel meer tijd voor te nemen dan met een oefeningstijd van 12 maanden.

Ik heb dit weinige slechts wenschen te zeggen om aan te toonen, dat wanneer men een eersten oefeningstijd van $6\frac{1}{2}$ maand aanneemt, er dan wel verandering zal komen in het aantal schietoefeningen, waaraan de man deelneemt in die tijdruimte vergeleken bij thans, en dat dus het bezwaar dat, bij het vertrek met groot verlof, de manschappen onvoldoende geoefend zijn in het schieten, kan komen te vervallen.

Ik dank U, Mijnheer de Voorzitter, voor het aan mij verleende woord.

De heer SEYFFARDT. Onder dankbetuiging aan de verschillende heeren, welke heden avond wel mijne voordracht van 31 Oct. jl. hebben willen bespreken, moet ik beginnen met te verklaren dat het mij, ook met het oog op het vergevorderde avonduur, te ver zoude voeren, indien ik al de sprekers in de verschillende details zoude moeten beantwoorden en dat daartoe,

vooral wat betreft de zeer uitvoerige rede van den heer Van Tienhoven, zeer zeker de tijd zoude ontbreken.

Zeer gaarne wil ik aannemen dat er voor hen, die mijn denkbeelden hebben bestreden, goede gronden bestaan om zich daartegen te verklaren, doch ik hoorde heden avond eigenlijk alleen bestrijden den door mij voorgestelden korteren oefeningstijd der onbereiden wapens met de gevolgen van dien op kadervorming, gebruik van het veldleger enz. Al het andere, met name de hoofdbeginselen waarin mijn ontwerp van het regeeringsvoorstel verschilt, werd onbesproken gelaten en aldus hetgeen ik wensch niet in zijn geheel beschouwd, doch een deel er van, buiten verband met het geheel, beoordeeld. Ik erken echter dat de kortere of langere duur van den eersten oefeningstijd der onbereiden wapens, hoewel niet een hoofdbeginsel, toch wel een hoofdpunt van uitvoering betreft; doch ook op dat hoofdpunt ben ik door de ingebrachte bedenkingen geenszins overtuigd van het onjuiste mijner denkbeelden, mits men die niet, zooals heden avond geschiedde, eenvoudig toepast op onze tegenwoordige toestanden.

Den heer Van Tienhoven ben ik erkentelijk voor de welwillende wijze, waarop hij zich in den aanvang zijner rede over mijn persoon heeft uitgelaten, maar ook zijn betoog heeft mij niet overtuigd. Het heeft mij wel versterkt in mijne meening, dat de oefening onzer infanterie-miliciens anders en beter geregeld kan worden dan nu het geval is; zulks is ook tusschen de regels door zeer duidelijk te lezen in den open brief, dien de kapitein Buys mij voor eenige weken in « Het Vaderland » schreef. Bovendien kan men uit de rede van den heer Van Tienhoven opmaken, dat men, door de zaken in den geest als in Denemarken geschiedt te regelen, wel degelijk met een korter oefeningstijd toekan; ik zie echter geen enkele reden, waarom hetgeen ons door dien spreker omtrent Deensche toestanden is medegedeeld, ook bij ons in hoofdzaak geen toepassing zoude kunnen vinden. Of moeten we eerst even als de Denen in 1864 een groote ramp afwachten, eer we er toe besluiten om door de invoering van den algemeenen dienstplicht een weerbaar volk te scheppen?

Het hoofdpunt van het verschil ligt in hetgeen men van ons leger, met name van ons zoogenaamd veldleger, verlangt en dat hoofdpunt werd o. a. ook door den heer Koolemans Beijnen besproken. Wij moeten, zoo zegt men, een leger hebben dat dadelijk tegen den vijand kan optrekken. Zeer goed, indien mogelijk; een schoone wensch, doch men dient dan toch ook met den feitelijken toestand te rade te gaan.

Wat wil men met dat leger of legertje in het open veld doen, dat is mij nog nimmer door iemand duidelijk verklaard; men hoort alleen eenige algemeenheden: niet onmiddellijk terugwijken, standhouden, in het open veld den vijand aanvallen, ja zoo mogelijk den oorlog overbrengen buiten ons grondgebied, enz. Idealen, droombeelden. Want dat wil men doen — om van de betrekkelijk kleine sterkte niet eens te spreken — met een veldleger, waarvan de infanterie een eersten oefeningstijd van 12 maanden met in de 8 jaar tijds slechts twee herhalingsoefeningen verkrijgt, tegenover legers waar een eerste oefeningstijd van 3 jaar een onverbiddelijke eisch wordt geheeten. Ik heb hier naast mij liggen een uittreksel uit de rede van den generaal Vogel von Falckenstein in de zitting der Militär-Commission van den Deutschen Rijksdag op 21 Mei 1890; was er meer tijd dan las ik dat uittreksel voor, maar aan de hier aanwezigen, bijna allen officieren, zal die rede wel bekend zijn. Ik bepaal mij er dus toe er aan te herinneren, dat die generaal de nederlagen der Zuid-duitschers in 1866 niet toeschrijft aan gebrek aan moed of beleid, doch wel aan den korteren dienstdienst; *es fehlte an ausgebildete Soldaten, solche Soldaten welche eine dreijährige Dienstzeit durchgemacht haben.*

Ik vind een eersten oefeningstijd van 12 maanden voor onze infanterie veel te kort voor de aanvallende richting, welke zooveel onzer officieren — en dit is zeer begrijpelijk en ook in vele opzichten prijzenswaardig — zijn toegedaan, en die heden avond door den heer Koolemans Beijnen en ook in diens open brief door den kapitein Buys zoo warm zijn besproken. Wil men wat die heeren willen, dan moet men consequent zijn en voor een leger, dat dadelijk in het open veld tegen legerafdeelingen der groote mogendheden moet kunnen optreden, minstens

eveneens een driejarigen eersten oefeningstijd eischen; zoo niet dan is men niet alleen in getalsterkte doch ook in oefening de mindere. Doch met een zoo langdurigen eersten oefeningstijd bereikt men toch maar een veldleger van zeer beperkte sterkte, dat echter een grootere macht des vijands zal binden dan een leger dat niet zoo dadelijk in 't open veld kan optreden. Maar is dat het doel, want dat binden is slechts tijdelijk; de overmacht is zoo groot dat bij een werkelijk ernstigen aanval toch terugtrekken achter onze sterke liniën het eind wordt. Voor een kleine natie ligt de kracht in het weerbaar maken van gansch het volk, want het leger van zulk een kleine natie blijft hoe goed ook geoefend toch steeds klein tegenover de legerscharen der groote mogendheden.

Een eerste oefeningstijd in het leger van 6 à 7 maand voor de onbereden wapens is te kort, zegt men; hoe kan men o. a. den soldaat in dien tijd gehoorzamen leeren. Wat dat laatste betreft, zoo geloof ik dat men het mij moeilijk zal kunnen weerspreken dat als de rekrut na twee maand tijds als zoogenaamd afgeëxerceerd uit de handen van den bataljonsadjutant komt, hij het meest lijdelijk gehoorzaamt. In zijnen verderen dienstdtijd gaat zijn ontwikkeling vooruit, wordt hij — wie zoude dat ontkennen — meer en meer ontbolsterd, doch of hij er in gehoorzaamheid aan zijnen meerdere veel op vooruitgaat, meen ik met grond te moeten betwijfelen.

Men ontzegt mij, omdat ik in de laatste jaren niet bij den troep en nimmer bij de infanterie heb gediend, meermalen de bevoegdheid om over den oefeningstijd van den soldaat der infanterie een oordeel te vellen, doch men zal mij toch wel niet een oordeel kunnen ontzeggen over de uitkomsten van die oefening, welke ik als chef van den staf bij de fort oefeningen in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van 1881 tot en met 1887, in de gelegenheid was oplettend na te gaan. Het jaar 1887 bracht een kader oefening zonder de jonge miliciens, dat jaar laat ik dus buiten rekening. Uit de naast mij liggende aantekeningen zie ik dat de fort oefeningen werden bijgewoond door de jongste lichting der militie, welke bij de oefeningen in 1881 in de groep Blauwkapel, in 1882 in de groepen Lunet-

ten en Vreeswijk, in 1883 in de groepen Weesp en Nieuwersluis, in 1884 in de groep Asperen, in 1885 in de groep Naarden, en in 1886 in de groep Nieuwersluis, achtereenvolgens 3, $2\frac{1}{2}$, $3\frac{1}{2}$, 2, $3\frac{1}{2}$ en 4 maand in dienst waren. Ik zal niet beweren dat die miliciens volleeerde soldaten waren, dat o. a. aan hunne schietvaardigheid nog niet veel ontbrak, doch zij deden hun dienst gewillig en goed onder zeer moeilijke en voor hen gansch ongewone omstandigheden, die wel niet de oorlog zijn, doch welke van alle vredesoefeningen in elk geval den oorlogstoestand het meest nabij komen. In ons midden bevinden zich, naar ik zie, verschillende heeren die o. a. de oefeningen bij Naarden hebben bijgewoond en die zullen mij toch toegeven dat toen van die jonge miliciens zeer veel is gevergd en zeer veel is verkregen, en zij, die de oefeningen in 1883 en 1886 in de groep Nieuwersluis bijwoonden, zullen niet ligt het fort Kijkuit vergeten, dat ook in de donkerste nachten niet ongemerkt was te naderen.

Die fortoefeningen leerden mij dat er niet zulk een lange dienstdtijd in het leger noodig is om ten minste een redelijk goed soldaat te vormen; men moet echter niet, zooals de heer Van Tienhoven deed, de voorschriften van hoogerhand voor de oefeningen, over een geheel jaar verdeeld, gegeven, eenvoudig gaan overbrengen op een oefeningstijd van 6 à 7 maanden, dan komt men zeker veel tijd te kort. Aan den heer De Chalmot mijnen dank voor hetgeen hij te dien opzichte in het midden bracht; dit ontslaat mij van de taak om in bijzonderheden aan te toonen de onjuistheid van den grondslag waarop de redencering van den heer Van Tienhoven berust, wat betreft zijne vergelijking van de tegenwoordige oefening met hetgeen ik voorstelde. Ook dank ik den heer Van Aken voor den steun mij verleend, en ben ik het geheel met hem eens dat de Regeering op allerlei wijzen moet trachten het gymnastiek-onderwijs ook als voorbereidend onderwijs voor den militairen dienst te bevorderen.

Wat de oefeningen der miliciens in den winter betreft, zoo blijf ik van meening dat zij niet zoo heel veel beteekenen. In een onlangs verschenen en aan mij gericht open brief in

«Het Vaderland» tracht de luitenant-kolonel van Tuerenhout aan te toonen dat die winteroefeningen zeer nuttig zijn. «Des morgens hebben er steeds oefeningen en theorieën plaats»; nu als het weder des winters niet al te ongunstig is, kan er zeker nog wel het een en ander in die morgenuren door de miliciens worden geleerd; wie zoude ontkennen dat uitbreiding van den leer- of opleidingstijd niet eenige vruchten zoude opleveren. «Des namiddags worden schermen en gymnastiek beoefend en de avonduren (tot 7 uren) worden aan schoolonderwijs besteed.» Doch ik wil gevraagd hebben of het leger als school voor lager onderwijs moet dienen, en of men dan niet beter deed den leerplicht in te voeren; ik wil gevraagd hebben of het dan niet beter ware dat gymnastiek-onderwijs aan de jongens vooraf te geven. Nu men den wintertijd toch beschikbaar heeft, keur ik het natuurlijk geenszins af dat men dien voor een groot deel benut voor schermen, gymnastiek en lager onderwijs, doch dat is toch niet het doel waarmede men de geheele lichting ook des winters onder de wapenen houdt.

Is de eerste oefening echter wel goed geregeld? Ware het niet veel beter de opleiding van den milicien dadelijk aan den compagniescommandant toe te vertrouwen, dat is toch de man, welke er het meeste belang bij heeft. Zoude het niet veel beter zijn, om in plaats van door aanhoudend exerceeren den man eenzijdig te ontwikkelen, al zeer spoedig hem ook individueel voor zijn taak op te leiden door ter afwisseling van het werktuigelijk exerceeren met hem naar buiten te gaan en al vast aan den velddienst te beginnen. En als men dan den kapitein wat vrij liet in zijne methode van opleiding, dan zoude er wedijver ontstaan wie zijn compagnie het best oefende en het meest voor de praktijk geschikt maakte. Het spreekt van zelf dat er nog andere middelen zijn, die bij een korten oefeningstijd kunnen en moeten toegepast worden om goede vruchten te krijgen. Als men zooveel mogelijk elk kapitein zijne compagnie een maand ter beschikking gaf in een kampement of tentbivak, in een fort, in één woord geheel buiten het garnizoen met volledige vrijheid van oefenen, men zoude zeker zeer goede en verrassende uitkomsten krijgen. Ik zoude de compagnie wel eens

willen zien, die door een goed soldaat, als de kapitein van Tienhoven, een maand op de Waalsdorpsche vlakte in een tentbivak gelegerd en daar geoefend was; ik geloof vast en zeker dat ik dan een uitstekende compagnie soldaten voor mij zoude zien.

Bij beperkten dienstplicht, zooals de Regeering dien voorstelt, zullen van de 100 *voor den dienst geschikte* twintigjarige jongelingen er al dadelijk 38 worden vrijgesteld als eenige zoon of wegens broederdienst, en berooft men zich dus in oorlogstijd moedwillig en zonder noodzaak van 38% der anders beschikbare krachten. Doch de overige 62 van de 100 wordt nog de kans gegeven om vrij te loten en wel aan 8, zoodat er 46 van de 100 vrij van dienst komen; van de overblijvende 54 hebben er 8 nog bovendien de kans om door het lot te worden aangewezen voor een totale oefening van 3 maand in den 13jarigen dienstitjd. Is dat een goed stelsel van legervorming tegen overmacht; moet men dan niet al de 100 geschikten ook gebruiken?

Wat is beter: behoorlijke oefening in gymnastiek en zoo mogelijk ook in het schieten vóór den dienstplichtigen leeftijd en dan in 4 jaar dienstitjd 6 à 7 maanden eerste oefening met 2 herhalingsoefeningen, of in 8 jaar dienstitjd 12 maanden eerste oefening eveneens slechts met 2 herhalingsoefeningen? Mij dunkt toch het eerste, waarbij men dan tevens van de 100 geschikten er ook 100 bruikbaar maakt en niet 46, of als men wil 54, zooals de ontwerpwet aangeeft; waarbij dan nog de eerste oefeningstijd veel te kort is om van den milicien een even goed soldaat te maken als in de legers met driejarigen dienstitjd kan geschieden.

Nu een woord over het wonen buiten de kazerne. Ik zie niet in waarom dit niet, onder bepaalde voorwaarden, kan worden toegestaan. De gelijkheid van allen in de kazerne is toch niet te bereiken; die een zware beurs heeft zal steeds zich daarvoor allerlei gemakken en diensten kunnen verschaffen; nu immers al kan men bijv. zijn geweer door een ander laten poetsen, ik meen voor 3 stuivers. Men zal toch den milicien hier ter stede in garnizoen en wiens gegoede ouders hier wonen, niet kunnen

dwingen om werkelijk in de kazerne te eten en hem toch niet goedschiks kunnen verbieden om op een later uur te huis te dineeren. Doet men dan niet beter hem buiten de menage te laten, om te voorkomen dat hij op het etensuur der anderen zijn bord van zich afschuift en zoo te kennen geeft dat dat soldateneten hem niet goed genoeg is? Iets dergelijks geldt ook het slapen buiten de kazerne; men zal den miliciens toch niet willen of kunnen verbieden om 's avonds uit te gaan; het criterium wordt dus het 's nachts slapen op een stroozak in de kazerne, al dan niet met zijns gelijken op een afzonderlijke kamer, hetgeen tegenwoordig al dikwerf aan verschillende categorieën van miliciens wordt toegestaan. Daarbij heeft de korpscommandant toch alle mogelijke macht om bij verzuim of nalatigheid in dienst elke bijzondere vergunning in te trekken. Op wacht, in kampementen, kantonnementen, forten, enz., in een woord in dienst zijnde, moeten alle miliciens op dezelfde wijze, en liefst dan door het Rijk, gevoed en verpleegd worden, maar buiten dienst is dit volkomen onnoodig.

De kaderquaestie zal altijd een der moeilijkste quaestien blijven, zoowel in het stelsel der Regeering, als in het mijne, als in het tegenwoordige. De tijd dringt en daarom wil ik er nu alleen dit nog van zeggen, dat ik vermeen dat het militiekader volgens mijne voorstellen toch zeker niet minder zal zijn dan het tegenwoordige, doch dat het evenals het tegenwoordige steeds achter zal staan bij het beroepskader.

De heer Staal was niet tegenwoordig toen ik in het begin van dezen avond de rede van den heer Eland van 31 Oct. j.l. beantwoordde; hij had anders vernomen hetgeen ik nu herhaalt, namelijk dat ik niets anders verlang dan dat er een legerwet kome, die in de toekomst de invoering van den algemeenen dienstplicht niet belet en niets zal mij aangenaamer zijn dan dat het tegenwoordig ontwerp zoo worde gewijzigd dat het aan die invoering geen moeilijkheden in den weg legt, doch die voorbereidt. Om het beeld, door den heer Staal gekozen, te gebruiken: ik meen dat het kind (de legerwet) dat nog niet eens is geboren, in de toekomst toch de man moet worden, dien wij noodig hebben, dat is de algemeene dienstplicht. Doch

dan moet dat kind in zich bevatten de levensvoorwaarden om zulk een man te worden, dan moeten we met ons geestesoog in dat kind dien man kunnen zien en het ware beter dat het kind niet geboren werd, dan dat we het na een tiental jaren zelf moeten ombrengen omdat het niet voor de ontwikkeling tot man vatbaar bleek te zijn.

De heer Staal noemde, als ik hem ten minste goed verstaan heb, het Zwitsersche stelsel, het stelsel der toekomst ook voor ons, doch misschien eerst over honderd jaar. Ik ben dat eerste met hem in hoofdzaak eens, doch meen dat dat ideaal wel in korter tijd is te bereiken als men slechts ernstig wil en meen ook dat men in elk geval den weg tot dat ideaal *reeds nu* moet beginnen te effenen. Om het Zwitsersche stelsel echter voor de naaste toekomst aan te bevelen, ziedaar wat ik niet mocht of durfde doen, doch dat het de toekomst is voor alle natiën en dus ook voor ons, dat geloof ik vast en zeker.

Dat de heer Koolemans Beijnen, evenals de kapitein Buys in zijn open brief, en velen met hen, het noodig achten dat ons leger gereed en bekwaam zij om *onmiddellijk* in het open veld desnoods tegen overmacht te kunnen strijden, is zeer zeker te begrijpen. Het is een ideaal voor een leger, voor elken krijgsman. Doch zal dat voor ons niet een ideaal blijven; gelooft men in ernst dit te kunnen doen met het leger van het regeeringsontwerp met zijn 12 maand eerste oefening en slechts 2 herhalingsoefeningen in de 8 jaar?

Toch wensch ook ik een actieve verdediging en wensch ook ik bij handhaving onzer neutraliteit het geenszins bij een protest te laten, al geloof ik ook dat het zeer onverstandig zoude zijn om het leger maar zoo dadelijk in het begin van den oorlog in het open veld tegen den vijand te doen optrekken. Behalve hetgeen men onder eene actieve verdediging onzer liniën verstaat, wensch ik zeer zeker zoo mogelijk ook bij een aanval op ons land niet zoo dadelijk alles, wat buiten de liniën is gelegen, prijs te geven, doch daar waar het terrein er zich toe eigent, een grooter of kleiner deel des lands, ook met de hulp van landweer of schutterij te verdedigen. Bij handhaving onzer neutraliteit wensch ik zeer bepaald gewapenderhand te beletten

dat eenige havenplaats in handen van een der beide oorlogvoerende partijen valt. Het onbetwist gebruik van onze spoorwegen in Limburg aan een der beide partijen over te laten, ligt geenszins in mijne bedoeling, doch is het daartoe noodig onmiddellijk in het open veld den vijand te ontmoet te trekken. Men kan in elk geval beproeven de voornaamste kunstwerken in die banen vooraf onbruikbaar te maken. Doch men bedenke tevens dat hij die onze Limburgsche spoorwegen als operatielijnen zoude willen bezigen, er niet genoeg aan heeft om gedurende enkele dagen zijn troepen er langs te vervoeren, hij moet die lijnen voor toevoer en afvoer, in één woord om allerlei redenen, en niet het minst voor een mogelijken terugtocht, voortdurend en ongestoord in zijn bezit hebben. Als dan onze troepen samengetrokken achter terreinafscheidingen voortdurend die operatielijnen bedreigen, zal men zich nog wel eens tweemaal bedenken of men het zonder die spoorwegen te gebruiken, niet kan stellen.

Bij invoering van den algemeenen dienstplicht krijgt een vijand bij een bepaalden aanval op ons land te doen met de geheele gewapende en geoefende natie, en niet met een deel er van; volgens het regeeringsvoorstel toch zoude hij slechts in het leger de grootste helft der weerbaren van een bepaalden leeftijd tegenover zich vinden. Worden dan alle voor den dienst geschikten geoefend zooals ik mij dat denk, dan zal het ons niet al te moeilijk vallen om onze onafhankelijkheid krachtig te verdedigen en daardoor te behouden.

Ik durf er mij niet mede vleien dat ik, door hetgeen ik nu wederom aanvoerde, mijne tegenstanders heb overtuigd, wij staan daartoe op een principieel te verschillend standpunt. Doch, zooals ik reeds zeide, ook zij hebben mij niet overtuigd van de onjuistheid der grondslagen van mijn voorstel. Ik blijf vast en zeker gelooven dat de algemeene dienstplicht, hetzij vroeger hetzij later, bij ons zal worden ingevoerd, en wel een dienstplicht met een oefeningstijd, vermoedelijk wel iets langer dan de 119 dagen voor de Zwitsersche infanterie geëischt, doch waarvan de kortere duur bij thans vergeleken, ruimschoots wordt opgewogen door het gebruik maken van alle beschikbare krachten.

Wat ik *thans* wensch is een wet, die de invoering van den

algemeenen dienstplicht in de toekomst niet bemoeilijkt, doch voorbereidt. Kan men daartoe door wijziging van het regeeringsontwerp geraken, niets zal mij aangenamer zijn. Door mijne voordracht van den 31sten October j.l. heb ik eenvoudig den weg willen aanwijzen waarlangs men, zonder bovenmatige materiele en personeele lasten, kan komen tot het weerbaar maken van gansch het volk.

De heer DE WIJS: Het was mijn voornemen niet heden in deze vergadering het woord te voeren. Het ligt niet op den weg van een gepensionneerd Indisch officier, om zich in deze quaestie op den voorgrond te stellen.

Na het antwoord van den heer Seyffardt veroorloof ik mij echter een paar kantteekeningen, naar aanleiding van zijn laatste woorden.

Al dadelijk moet ik verklaren, dat ik het practisch nut van het streven van den heer Seyffardt niet begrijp.

Natuurlijk worden de geschriften van een zoo begaafd man, als de heer Seyffardt is, ook door Indische officieren gelezen.

Zoo nam ik indertijd ook kennis van het bekende Gids-artikel. Ofschoon ik mij volstrekt niet met den inhoud kan vereenigen, bracht ik dat artikel in verband met de toen aanstaande verkiezingen. Doch wat wil de heer Seyffardt thans?

Ik vereenig mij geheel met de bezwaren van de verschillende sprekers, wat betreft den korten dienstdtijd.

Hier schnilt de groote technische font van het voorstel Seyffardt. De Atjehoorlog heeft ons Indische officieren geleerd, wat het is met ongeoeffende soldaten op te treden. Toen wij bij de eerste en tweede expeditie nog de beschikking hadden over onze kranige soldaten, die een langdurigen dienstdtijd achter zich hadden, ging alles flink en werd met de meeste doodsverachting gestreden. Toen wij later manschappen kregen, die maar korten tijd in dienst waren geweest, begonnen allerlei desasters; aan niet genoeg geoeffenden ontbreekt zelfvertrouwen.

Wanneer de heer Seyffardt zegt: of wij 6 of 12 maanden dienstdtijd hebben, wij kunnen toch niet aanvallend tegen een

Duitsch leger optreden, dan moet ik daartegen bepaald protesteeren.

Even goed als de heer Seyffardt wonderen heeft gezien bij fort-oefeningen van soldaten, die slechts $2\frac{1}{2}$ à $3\frac{1}{2}$ maand geoefend waren, kunnen wij veel verwachten van onze soldaten, *die zoo lang mogelijk* geoefend zijn, wanneer zij bij een oorlog aanvallend moeten optreden. En dat onze verdediging actief zal moeten zijn, zal wel niemand betwijfelen.

Ik vind het een treurig verschijnsel, dat aan ons leger zoude moeten worden ingeprent: »Tegen een even talrijk Duitsch leger zult gij het altijd afleggen.»

Ik geloof dat ook niet; althans wanneer tucht en oefening zoo goed mogelijk zijn en wanneer bij de verdediging van het vaderland liefde voor den geboortegrond een ieder bezielt.

Doch om een gunstig resultaat te bereiken moet de oefeningstijd langer dan 6 maanden zijn.

Nu nog een ander punt: Voor ons Indische menschen is het niet zoo gemakkelijk de Hollandsche politiek te volgen. Toch heb ik getracht daarvan eenigszins op de hoogte te blijven.

Ik heb bemerkt, dat er in het Nederlandsche leger voortdurend een streven is geweest, om tot persoonlijken dienstplicht te komen, om ook de volksvertegenwoordiging voor dat beginsel te winnen — voorwaar geen gemakkelijke taak, daar onze natie en onze volksvertegenwoordiging voor een groot deel uit anti-militaristen bestaan.

Bij de viering van het 25jarig bestaan der Vereeniging heeft de heer Booms er op gewezen dat het bovenal noodig is in de burgermaatschappij het denkbeeld van de militaire kracht der natie goed te doen doordringen.

Nu vraag ik: is het niet te betreuren, dat onder de tegenwoordige omstandigheden, nu wij een regeering hebben, die een legerwet heeft ingediend, waarin het beginsel persoonlijke dienstplicht is opgenomen, nu wij door een gelukkige combinatie in de 2^e Kamer *misschien* een meerderheid voor die wet kunnen erlangen, dat juist nu een militair van naam met iets nieuws voor den dag komt, dat volgens verreweg het grootste deel der officieren niet iets beters is en daardoor een wapen in

handen geeft aan anti-militaristen, om tegen een wet te stemmen, die wordt zij thans afgestemd, zoo goed als zeker voor zeer geruimen tijd (en dus ook de daaraan verbonden afschaffing der plaatsvervanging) aan een spijker wordt gehangen.

Al was het alleen om die reden, zou ik meenen dat de plannen van den heer Seyffardt ten hoogste moesten worden afgekeurd.

Het moet dan ook bekend worden dat de officieren zich met die plannen volstrekt niet vereenigen en daarom zou ik, wanneer het ook hier gebruikelijk was een motie voor te stellen, bij motie wenschen te verklaren dat de Vereeniging met leedwezen gehoord heeft de plannen van den heer Seyffardt, dat zij zich daarmede volstrekt niet kan vereenigen en den wensch uitsprekt dat de ingediende legerwet zal worden aangenomen.

De heer SEYFFARDT. Nog slechts een kort woord. De rede van den heer de Wijs heeft mij wel eenigszins verwonderd. Wat het eerste deel betreft, zoo zal ik daar niet op antwoorden om niet terug te treden in het debat over den duur van den eersten oefeningstijd. Wat het tweede deel betreft, zoo betreurde de heer de Wijs het en bedroefde hij er zich zelfs over dat ik thans met mijne voorstellen kwam. Doch wanneer had ik er dan mede moeten komen, toch niet als het te laat was door de onveranderde aanneming van de legerwet? Het is toch mijne innige overtuiging dat het voor de Nederlandsche natie, evenals voor elke kleine natie, dringend noodzakelijk is dat, als het gevorderd wordt, ieder voor den dienst geschikt man ook weerbaar zij en ter verdediging van het vaderland kan optreden. Elke wettelijke regeling waardoor de invoering van den algemeenen dienstplicht in de toekomst wordt bemoeilijkt, keur ik in beginsel af. Doch ik herhaal het, wat ik reeds meermalen zeide, ik heb nog geenszins de hoop opgegeven dat het regeeringsvoorstel nog zoodanig gewijzigd worde dat inderdaad de weg wordt gebaad voor den algemeenen dienstplicht.

Ik behoef toch niet daar, waar ik de beginselen, waarvan het regeeringsontwerp uitgaat, afkeur, te zwijgen omdat anderen

meenen dat ik daarmede dat ontwerp schaad. Ik wil het den heer de Wijs vragen of ik niet het recht en den plicht heb daar waar ik *in beginsel* zoozeer van de voorstellen der Regearing verschil, hier en elders te spreken. Er ware slechts één middel geweest om zulks te ontkomen, namelijk door mijn ontslag als volksvertegenwoordiger te nemen; ik was dan alleen officier geweest en had kunnen en wellicht moeten zwijgen. Doch dat middel staat gelijk met het wegloopen van den mij toevertrouwd post; en dat wil, dat kan, dat mag ik niet doen. Gedachtig aan hetgeen ik aan mijn ambt als volksvertegenwoordiger schuldig ben, zal ik ten allen tijde en overal waar het pas geeft datgene voorstaan wat ik in het belang des lands het beste acht en zal ik spreken daar waar ik zulks noodig acht, al wordt dit dan ook door den heer de Wijs en wellicht ook door anderen niet goedgekeurd of betreurd.

De VOORZITTER. Na al wat ik gehoord heb, moet ik zeggen dat ik, als Voorzitter dezer Vereeniging met voldoening terugblik op het verhandelde van dezen avond; en ik bedank bij deze, namens het bestuur allen, die aan het belangrijk debat hebben deelgenomen.

Een oogenblik heb ik mij afgevraagd, of de luitenant-kolonel van Tuerenhout, een beslist voorstander van het regeeringsontwerp, tevens de bekwame en deskundige schrijver van twee artikelen daarover in *Het Vaderland*, ook gelijk had, toen hij in een dier stukken de vraag opperde of het bestuur der Vereeniging wel wijs had gedaan den heer Seyffardt tot eene lezing over dit onderwerp in de gelegenheid te stellen.

Die twijfel, Mijne Heeren, heeft echter niet lang bij mij geduurd. Ik betreur het, dat de heer Seyffardt niet behoort tot de voorstanders van het regeeringsontwerp. Dit zou toch de zaak veel vereenvoudigd hebben en een tal van medestemmers voor de wet in de Tweede Kamer hebben bezorgd. Maar nu dit het geval niet is, en de spreker iets geheel anders wenscht, zou het eene tot niets leidende struisvogelpolitiek zijn geweest om de bespreking der denkbeelden van een degelijk man als de heer Seyffardt is, in deze Vereeniging te ontwijken.

Na het verhandelde op dezen avond, ben ik dubbel tevreden, dat het bestuur den heer Seyffardt in de gelegenheid heeft gesteld zijne denkbeelden uitvoerig te ontwikkelen en tegen de aanvallen van bekwame en practische deskundigen te verdedigen.

Die verdediging, Mijne Heeren, al is zij met talent en geestdrift geschied, heeft mij echter volstrekt niet overtuigd van de deugdelijkheid van des heeren Seyffardt's stelsel, en ik geloof met den heer de Wijs dat, wanneer er hier eene stemming kon zijn, dit ook met de groote meerderheid der vergadering zou blijken.

Het ligt echter niet op den weg dezer Vereeniging motiën te bespreken of er over te stemmen.

Ik heb den ongelukkigen tijd beleefd, nu 20 à 30 jaren geleden, van vijf of zes maanden eerste oefening en dan moet ik verklaren, dat ik liever heb 50.000 man van 12 maanden oefening, dan 100.000 man van zes maanden eerste oefening.

Voor mij persoonlijk hoop ik dat de stem van den heer Seyffardt buiten deze vergadering en vooral in de Tweede Kamer geen weerklank zal vinden en zal ik met genoegen zien, dat het regeerings-voorstel met eenige wijzigingen, tot wet worde verheven; ik ben overtuigd dat daardoor een goed werk voor het vaderland zou worden verricht.

Onder herhaling van mijn dank aan de verschillende sprekers, sluit ik thans de vergadering.

De Secretaris,

G. N. H. SCHULTZ VAN HAEGEN.

Daar in de discussies melding wordt gemaakt van de Art. in »Het Vaderland", van de HH. Buys en van Tuerenhout, en deze zeker niet aan alle leden bekend zijn, worden die met de antwoorden van den Heer Seyffardt als bijlagen hierachter gevoegd.

BIJLAGEN.

Overgedrukt uit «Het Vaderland» van 22 November 1890.

**Open brief aan den luit.-kol. Seyffardt van den Gen. Staf,
lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal.**

HoogEd. Gestr. Heer!

Met aandacht hebben wij uw belangrijke, doch wel eenigszins vlug voorgedragen lezing, in de vergadering tot beoefening der krijgswetenschappen gevolgd.

Het deed ons echter leed, dat door het ver gevorderde uur er geen gelegenheid tot discussie kon bestaan. Wij hadden dan zeer zeker de wederlegging uwer plannen tot legerhervorming aan meer bevoegden dan wij kunnen overlaten. Nu echter die discussie niet dan over weken kan plaats hebben en de belangstelling daardoor verminderd kan zijn, of de personen, die bij uw lezing tegenwoordig waren en die wij juist zoo gaarne hadden zien optreden, mogelijk verhinderd kunnen zijn de vergadering bij te wonen, zoo vragen wij ons af of het goed is uw wijze van legervorming zoolang onbesproken te laten.

Wij gelooven het niet.

Uw naam als wetenschappelijk man en uw positie in het leger en de Kamer doen ons vreezen, dat uw woorden dan reeds indruk kunnen gemaakt hebben bij hen, die nog weifelen of zij het Regeeringsontwerp al of niet zullen steunen en aannemen.

Zij zouden de rijen kunnen versterken van hen, die uit een kerkelijk oogpunt met het Regeeringsontwerp niet willen medegaan.

Daar het alzoo om enkele stemmen kan te doen zijn en het daarbij niet noodig, ja! gevaarlijk is, die partij oogenschijnlijk betere wapens te verschaffen, dan waarmede zij tot heden streed, gelooven wij goed te doen uw lezing reeds nu iets meer van nabij te beschouwen. Wij vonden het daarom ook een goede gedachte van den luit.-kol. der genie Eland, om dien avond reeds met een enkel en gepast woord te doen uitkomen, dat

ZHEG. betwijfelde of uw wijze van oefening der onbereden troepen wel de algemeene instemming zou vinden.

Wat ons betreft, wij vinden in de eerste plaats uw wijze van vorming der levende strijdkrachten niet eenvoudig genoeg. Zij is ons te onnatuurlijk, te kunstmatig. Er is niet genoeg rekening gehouden met het individu. Te veel wordt er gerekend op toewijding, goeden wil, nijd, ontwikkeling en vaderlands-liefde. Alsof zij, die de militaire carrière niet tot hun beroep gekozen hebben, niet als voorheen zullen blijven hunkeren naar het oogenblik, dat zij aan hun verplichtingen voldaan hebben en even weinig zich er thuis op zullen blijven toeleggen.

Op het voldoende practisch en theoretisch onderlegd zijn van het individu, daarop komt het aan en daarmee dient vóór alles rekening gehouden te worden en nagegaan hoe dit op de eenvoudigste en minst bezwarende wijze te verkrijgen is, zonder iets van de eischen te doen vallen, die dienen gesteld te worden.

Met uw wijze van vorming der levende strijdkrachten zijn, naar onze bescheiden meening, die eischen niet te verkrijgen.

Uw ontwerp schijnt te veel gewrongen te zijn om het in het kleed van dien korten oefeningstijd te kunnen rijgen.

Uw lezing maakt op ons den indruk, alsof het ontwerp met dien korten diensttijd staat of valt. Want thans reeds is het f 100.000 hooger bij globale berekening. Hoeveel zal het dus zijn wanneer aangetoond wordt, dat die oefeningstijd te kort is? Uw ontwerp vordert dan tonnen meer, dan dat der Regearing.

En zou UHEG. thans werkelijk gelooven, dat een oefening van zes en een halve maand voor de onbereden wapens, hier meer bepaald de inf., voldoende is.

Wij wenschen hier geen beroep te doen op de corypheeën der militaire partij van alle Staten van Europa. De quaestie is daar te eenvoudig voor en de beoordeeling daarvan valt binnen het bereik van velen. Toch had dit UHEG. wel eenigszins tot nadenken mogen stemmen, of u zich hier niet op een dwaal-spoor begaf, alvorens zoo apodictisch over dien korten oefeningstijd heen te glijden.

Wij willen hier alleen tot bewijs, dat de oefeningstijd, door u voorgesteld, te kort is, een beroep doen op de persoonlijke

ondervinding van alle troepenofficieren en nu eens niet bij het buitenland ter school gaan, maar zeggen: welnu! kom die miliciens eens zien, die tot oefening in den wapenhandel nu en bij groote manoeuvres worden opgeroepen, en zie eens wat van die vlugheid, vastheid en vaardigheid in de behandeling van het geweer is overgebleven.

Velen kunnen zelfs niet eens meer «rechtsomkeert» maken. Waar blijft op die wijze de eenheid, samenhang en het vertrouwen van en op den troep.

Toch zijn dit menschen, die 12 maanden en meer gediend hebben.

Tot geruststelling zij echter gezegd, dat het waar is, dat zij het geleerde weer spoedig ophalen en, na 4 of 5 dagen flink ingeëxerceerd te zijn, behoorlijk bruikbaar zijn en vertrouwen opwekken.

Wat zal het nu echter zijn, wanneer die menschen slechts zes en een halve maand gediend hebben? Zij zullen dan in het geheel niets meer kennen en er zullen weken van voorbereiding noodig zijn bij mogelijke mobilisatie.

Wanneer het waar is, dat de waarde van een leger afhankelijk is van de waarde zijner infanterie, en wij onderschrijven dit geheel, dan laten wij de beoordeeling der waarde van een leger, waarvan het grootste gedeelte der manschappen van het hoofdwapen slechts zes en een halve maand gediend heeft, gerustelijk aan den belangstellenden lezer over.

Wij vinden den oefeningstijd, zooals hij in het Regeeringsontwerp is vastgesteld, een minimum van eisch en hopen, dat, bij dreigend oorlogsgevaar, het dan zal blijken, dat wij een krachtige en waakzame Regeering hebben, die de tegenpartij in de kaart ziet en niet, uit vrees van haar te ontstemmen, te laat tot mobilisatie overgaat, waardoor wij die vier of vijf dagen tot voorbereiding zouden missen.

Het komt ons onverklaarbaar voor, dat UHEG. voor ons leger zich zoo gemakkelijk over dien korten dienstdienst heenzet, terwijl tevens aan den anderen kant door u wel waarde wordt gehecht aan een langer onder de wapens zijn. Want u heeft ongeveer gezegd: »Ik voor mij kan in den aanvang van den

oorlog niet gelooven aan een actief of offensief optreden van onze zijde tegenover legers, die zooveel langeren dienstdtijd hebben."

Over het geheel genomen, lijden wij niet aan een te groote mate van vertrouwen.

Bij een groot gedeelte der natie wordt het bijna geheel gemist en bij het leger niet aangekweekt.

Wij hebben van onzen vroegsten dienstdtijd nog nooit anders dan van teruggaan gehoord. Dat begon in dien tijd met van de IJssel naar de Grebbe-linie, van daar naar de Utrechtsche en vervolgens naar de Amsterdamsche linie, en werd dit zoo in onzen geest opgenomen, dat zelfs bij manoeuvres of veronderstellingen er nooit anders dan van terugtrekken sprake was.

Wij weten niet of dat voortdurend wijzen, om toch vooral te zorgen tijdig terug te gaan, een manier is om legers op te voeden.

Zoo ook nu weer hier wekt u het leger niet op tot vertrouwen, door het weder maar dadelijk achter dijken en slooten te willen doen kruipen of in stellingen op te sluiten.

Maar wanneer zullen wij dan offensief moeten optreden? Wanneer de tegenpartij zich vastgenesteld en ingegraven heeft?

Wij meenen, dat vooral in den beginne, daar, waar het maar eenigszins mogelijk is, wij aanvallend moeten optreden, ja! de gelegenheid daartoe moeten zoeken, vooral om onze jonge soldaten vertrouwen te doen krijgen in hun aanvoerders en vertrouwd te maken met het gevaar.

Een troep, die men opsluit, wordt er niet beter op en gaat in militaire waarde achteruit.

Wij gelooven, dat, wanneer men een krachtige verdediging wil voeren, wij er op voorbereid moeten zijn om zoo noodig van den eersten dag af, hetzij met kleinere of grootere afdeelingen, offensief te kunnen optreden.

Maar daarenboven sluiten wij de mogelijkheid niet uit, dat bij een grooten oorlog een tegenpartij onze neutraliteit schendt, door een paar punten van ons land te bezetten, en ons overigens met vrede zou wenschen te laten. Moeten wij dit dan blijven aanzien en niet dadelijk trachten hem die punten te

ontrukken en hem terug te werpen of eerst ons gaan voorbereiden? Wij konden dan wel eens te laat van onzen goeden wil hebben doen blijken en later het gelag betalen.

Een tweede geval, dat wij ons kunnen voorstellen, is, dat bij een algemeen débâcle de coalitie, die zich het krachtigst waant, eenvoudig zegt: »wij wenschen thans op vasten grondslag den vredestoestand van Europa voor jaren te verzekeren en het van de drukkende oorlogslasten te bevrijden, waaronder het gebukt gaat. Het gaat echter niet aan, dat de resultaten van dien strijd u als rijpe vruchten in den schoot vallen, zonder daartoe eenig offer te hebben gebracht. Wij houden daarbij van een gemarkeerde positie en leggen u de vraag voor: «met of tegen ons?»

Bij welke partij wij ons dan uit een staatkundig en militair oogpunt zouden aansluiten, zeker zou de rol, ons toebedacht, beginnen een offensieve te zijn en zouden wij moeilijk dan kunnen tegenwerpen, dat wij daarop niet zoo goed zijn voorbereid.

Het is dan ook onze innige overtuiging, dat, verkorten wij den oefeningstijd niet, wij ons zoo angstrallig niet hebben terug te houden.

Veel zal daarbij afhangen van het vertrouwen, dat de aanvoerder geniet in den geest, die het wapen bezielt en met het oog daarop mag er ook bij onze infanterie wel wat meer een offensieve geest worden aangekweekt en zij doordrongen worden van de waarheid der woorden van maarschalk Bugeaud, die zegt: «On court toujours sur l'ennemi qui fuit; on respecte celui qui présente le combat; on craint celui qui présente l'offensive.»

Met uw oefeningstijd van 6½ maand echter, zouden wij zeer zeker in den eersten tijd niet offensief kunnen optreden en het later wellicht niet meer behoeven. Maar voor een krachtige lijdelijke verdediging is die tijd zelfs te kort. Want om deze te kunnen voeren, moeten de manschappen toch eene zekere be-drevenheid in het »schieten» hebben en deze hebben zij in dien tijd nog niet voldoende verkregen. Zoo b. v. zijn verreweg de meeste manschappen der lichting '90, die volgens uw ontwerp

thans op het punt zouden staan huiswaarts te keeren, nog in de laagste klasse van het schijfschieten en dit niettegenstaande zij nagenoeg telkens een dubbele oefening hebben gehouden.

Waarom door UHEG. zoo weinig waarde wordt gehecht aan de winteroefeningen verklaren wij niet te begrijpen, tenzij uit mindere bekendheid met het wapen.

Wij kunnen u plechtig verzekeren, dat die oefeningen niet zoo waardeloos zijn, als zij u voorkomen. Maar al ware het alleen om zooals Clausewitz zegt: »doordrongen te worden van den geest en het wezen van het bedrijf; de krachten, die er in werkzaam behooren te zijn, in zich op te wekken en op te nemen en met zijn verstand de geheele zaak te bevatten en over te gaan van den gewonen mensch, geheel in de ons als soldaat aangewezen rol», vinden wij het langer verblijf onder de wapens niet alleen gewenscht, maar noodzakelijk.

Dat de oefeningen nog vruchtdragender konden zijn, is zeker. Daartoe is alleen noodig, dat er meer wederzijdsch vertrouwen en waardeering heersche en den compagnies-kommandanten meer zelfstandigheid geschonken worde en de inf. in haar geest opneme, wat de reglementen en aanschrijvingen reeds sedert geruimen tijd ademen.

Met die zelfstandigheid is het echter bij ons nog treurig gesteld. Mogelijk enkele loffelijke uitzonderingen daargelaten, zoo zijn de klachten daarover nagenoeg algemeen in het wapen.

Als een kind aan den leiband, worden wij voor struikelen en vallen behoed. Daarbij heerscht er veelal een zenuwachtig jagen en drijven, die niemand en den compagnies-kommandanten het minst rust laat.

Op deze wijze worden geen mannen gekweekt en karakters gevormd.

Het is echter hier de plaats niet daarover verder uit te weiden. Wij hebben slechts met een enkel woord willen aanstippen, dat met een anderen geest nog meer van onze infanterie te maken is.

Wij begrijpen intusschen niet op welk beginsel het denkbeeld berust, dat nu op eecmaal de infanterie met een oefeningstijd van 6½ maand kan volstaan.

Wordt er dan minder van het wapen vereischt dan voorheen, of kan met minder zorg aan zijn opleiding te besteden, volstaan worden?

Het tegendeel is waar. Met den dag breiden zich voor officieren en manschappen de eischen en inspanning uit.

Is het dan door de afschaffing der plaatsvervanging, die ook nu ontwerp in uitzicht stelt, en waardoor zooveel meer ontwikkelde elementen in het leger opgenomen worden, dat de oefeningstijd kan verkort worden?

Och! hoe gewenscht de maatregel is, laten wij toch daarbij niet overdrijven en daarop niet een stelsel van oefening baseeren. Laten wij in het oog houden, dat $\frac{5}{6}$ gedeelte der compagnieën blijft bestaan uit manschappen, waaruit thans het leger geformeerd wordt, en naar deze moet de tijd berekend worden, benoodigd om er een soldaat van te maken.

Is het onderwijs der mindere standen dan de laatste jaren zoo algemeen geworden en vooruitgegaan, en het gemiddelde peil der ontwikkeling zooveel hooger, dat dit den doorslag kan gegeven hebben voor het denkbeeld van dien korteren oefeningstijd?

Ook dit niet. Zoo b.v. zijn er bij iedere lichting, die opkomt, per compagnie van de 32 man ± 6 , die behoorlijk lezen en schrijven kunnen. De overigen kunnen dit of veelal slechts niterst gebrekkig of in het geheel niet.

Wij zoeken tegenwoordig in het schoolonderwijs wel wat te veel een algemeen geneesmiddel.

Wij blijven van oordeel, dat de meest volmaakte wet, met een oefeningstijd van zes en een halve maand, voor ons onaanneemelijk is. Wij zouden dan wellicht een grooter aantal in uniform gestoken menschen onder de wapens kunnen brengen, maar geen soldaten.

Met den dienstitijd, door UHEG. voorgesteld, komt ons ook de afschaffing der plaatsvervanging niet noodzakelijk voor, daar de beschavende, intellectueele en veredelende invloed, dien de betere en hoogere standen op het leger moeten uitoefenen, door den korten tijd van samenzijn dan van te weinig beteekenis wordt om uit dat oogpunt dien maatregel door te drijven.

UEHG. zal de vrijmoedigheid, waarmede wij ons gevoelen hebben genit, wel niet euvel duiden.

Wij dienen hetzelfde vaderland en zijn belang is het dat ons schrijven doet, daarbij indachtig zijnde aan de woorden van Paul Louis Courier, die zegt: «Ce n'est pas un droit, c'est un devoir, étroite obligation de quiconque a une pensée, de la produire et mettre au jour pour le bien commun.»

Drukke ambtsbezigheden, als een gevolg der opkomst der miliciens, zijn oorzaak, dat wij nu eerst aan ons plan hebben kunnen gevolg geven. Wij hadden tot heden geen tijd of gelegenheid om ons tot schrijven te zetten.

Ontvang hierbij de verzekering mijner oprechte hoogachting, waarna ik de eer heb te zijn van UHEG.

's Hage, 16 Nov. '90.

de Dienstw. Dr.

BUYS.

Kapt. der Infanterie.

Overgedrukt uit «Het Vaderland» van 23 en 24 Nov. 1890.

**Antwoord op den „Open brief” van den
Kapitein der infanterie T. W. J. Buys,
Ridder der M. W. O. enz.**

Wel Edel Gestrenge Heer!

Met belangstelling en met al de waardeering verschuldigd aan uw persoon, ook wegens uw ondervinding in den krijg, las ik uw «Open brief» in «Het Vaderland» van heden.

Uw mindere bekendheid met den gang der parlementaire werkzaamheden is zeker oorzaak, dat u vermeende, dat de zoo uitgebreide «wet tot regeling van den krijgsdienst» al zeer spoedig in openbare behandeling zou komen, waardoor u de verschijning in druk van mijn in «Krijgswetenschap» gehouden voordracht en de daarover beloofde discussie niet hebt afgewacht, doch het noodzakelijk hebt geoordeeld tegen den mogelijken invloed van mijn woord ten goede of ten kwade — vergun mij het eerste te blijven gelooven — reeds nu te velde te trekken.

Met het oog echter op de vergadering van Krijgswetenschap, te houden op Zaterdag 13 December a. s. en bestemd om het door mij in de vergadering van 31 October jl. behandelde te bespreken, zult u het begrijpen en billijken, dat ik niet op de discussie van dien avond wensch vooruit te loopen en het dus bij deze kennisgeving, dat ik uw «Open brief» aandachtig heb gelezen, moet laten.

Hoogachtend van UWEG. de dienstwillige kameraad

SEYFFARDT.

*Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf
op non-activiteit.*

Overgedrukt uit «Het Vaderland» van 30 Nov. en 1 en 3 Dec. 1890.

**Open brief van den luitenant-kolonel Van
Tuerenhout aan den luitenant-kolonel
Seyffardt.**

I.

Hooggeachte en waarde Kameraad,

Toen ik voor het eerst vernam, dat door U in de eerste vergadering van dit leesjaar der «Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap» zou gelezen worden over *De vorming onzer levende strijdkrachten*, verhengde ik mij daarover zeer. Ik meende toch als zeker te mogen aannemen, dat Gij het bij de Tweede Kamer aanhangige wetsontwerp tot regeling van den Krijgsdienst als onderwerp van behandeling zoudt kiezen en dit kwam mij zeer gewenscht voor, meer bepaald omdat van militaire zijde omtrent dit wetsontwerp eigenlijk nog niets gezegd was. Onze militaire tijdschriften hebben tot nog toe erover gezwegen en, vermoedelijk ook wegens den tijd van het jaar, waarin het publiek werd, had het nog in geen vergadering een punt van behandeling uitgemaakt. Het werd dus, dacht mij, hoog tijd dat het Nederlandsche volk eens vernam, hoe

van militaire zijde over dit hoogst belangrijk Regeeringsvoorstel geoordeeld werd.

Bovendien achtte ik U de rechte man om dit onderwerp te behandelen. Als lid der Tweede Kamer hadt Gij U herhaaldelijk een groot voorstander getoond van de versterking onzer levende strijdkrachten en zelfs, door het indienen van een daartoe strekkend wetsontwerp, tot bereiking van dit doel naar Uw beste vermogen medegewerkt; terwijl wijders Uw geschriften en Uw voordrachten in verschillende vereenigingen blijk gaven, dat Gij van deze zaak een speciale studie gemaakt hadt. Ik hield mij dan ook overtuigd, dat, ook al mochten de bij de Tweede Kamer ingediende voorstellen U niet in allen deele bevredigen, zij toch in U een even krachtigen als bekwamen verdediger zouden vinden, aangezien zij aan ons land een aanzienlijke verbetering en uitbreiding der levende strijdkrachten toezeggen, zonder dat daardoor de personeele en financieele lasten te zeer worden verzwaard.

Tot mijn groot leedwezen zag ik mij, toen ik Uwe lezing hoorde, ten eenenmale teleurgesteld. Inimmers door U werd in die lezing ontvouwd, hoe «volgens Uwe overtuiging de vorming onzer levende strijdkrachten moet geschieden» en ofschoon Gij zegt, dat Uw doel niet is «om een critiek te leveren op hetgeen de Staatscommissie heeft voorgesteld of de Regeering thans voorstelt,» is Uw voordracht toch een doorlopende, laat het zijn, indirecte critiek van die voorstellen. Zij is zelfs geen opbouwende maar een afbrekende critiek; want Uw voorstellen verschillen *in beginsel* van die der Staatscommissie en der Regeering, die *in beginsel* met elkander overeenkomen.

Hoewel ik U allerminst het recht wil ontkennen om Uw zienswijze betreffende dit gewichtig vraagstuk openlijk te verkondigen en het alleszins verklaarbaar is dat Gij, dit willende doen, gebruik gemaakt hebt van de gelegenheid, U door het bestuur der bovengenoemde vereeniging — ik laat hier in het midden of dat bestuur daarbij wel gelukkig geïnspireerd geweest is — aangeboden, begrijp ik toch niet goed, welke bedoeling Gij met Uw lezing gehad hebt. Ik meen mij, zooals ik U ken, overtuigd te mogen houden, dat Gij aan de voorstellen der Regeering,

wanneer zij in behandeling komen, Uw stem niet zult onthouden; want te zeer zijt Gij doordrongen van het besef der noodzakelijkheid om in den treurigen staat, waarin onze levende strijdkrachten verkeeren, onverwijlde verbetering te brengen. En Gij zelf zult toch wel niet van gevoelen geweest zijn, dat Uw lezing de Regeering er toe zou komen brengen haar voorstellen in Uw geest te wijzigen of, juister gezegd, voor *haar* stelsel het *Uwe* in de plaats te stellen. Ik sta dus hier voor een psychologisch raadsel, waarvan ik den sleutel te vergeefs zoek.

In gewone omstandigheden zou 't mij niet in den zin zijn gekomen U langs dezen weg de oplossing van dit raadsel te vragen; maar ik zou daartoe de vergadering afgewacht hebben, die, blijkens mededeeling van het bestuur der Vereeniging, waarschijnlijk 13 December zal plaats hebben ter bespreking Uwer voordracht. Wij verkeeren echter op dit oogenblik niet in gewone omstandigheden.

De Regeering heeft, nu eindelijk «de werkelijke of vermeende banden der oude Grondwet, in zake defensie, geslaakt (zijn) en de gewone wetgever de handen te dien opzichte geheel vrij gekregen (heeft)», een wetsontwerp bij de Tweede Kamer ahangig gemaakt tot regeling van de militaire verplichtingen der ingezetenen, dat reeds dadelijk van meer dan ééne zijde een zeer scherpe bestrijding ondervonden heeft en waarvan het lot in elk geval problematiek is. Het is duidelijk dat, als deze wet valt, het weer geruimen tijd zal duren, eer een ander wetsvoorstel betreffende dit onderwerp aan de Staten-Generaal wordt aangeboden; want veel eenvoudiger en gemakkelijker is 't een algemeen plan tot regeling dezer aangelegenheid samen te stellen dan het in een of meer wetsontwerpen te formuleeren, die kans hebben om de goedkeuring der wetgevende macht te verwerven. Met de uitwerking der details — ik, die in der tijd ruim vier jaren aan het hoofd van het bureau Militie bij het Departement van Oorlog gestaan heb, ik weet dat bij ondervinding — komen de bezwaren. Toch is een spoedige regeling een algemeene gevoelde noodzakelijkheid en wel in de eerste plaats, omdat onze levende strijdkrachten zeer dringend verbetering behoeven en dan ook, omdat wanneer die hervorming niet snel tot stand

gebracht wordt, de toestand kans loopt reeds spoedig nog veel ongunstiger te worden dan hij is. Ik behoef er U toch niet aan te herinneren, dat in den afgelopen zomer de wet tot verlenging van den dienstdienst voor de beide oudste lichtingen der militie in de Tweede Kamer slechts een meerderheid van twee stemmen mocht verwerven. Gij zult mij wel willen toegeven, dat, wanneer een dergelijke wet, die telkens slechts voor één jaar van kracht is, weer mocht worden behandeld zonder dat er bepaald vooruitzicht bestaat op een spoedige definitieve regeling van den krijgsmilitie, de kans niet gering is, dat die wet valt. En wat dan? Er is dus zeer bepaald urgentie!

En nu komt de eerste militair, die zijn gevoelen in het openbaar uitspreekt, hoofdofficier van den generalen staf, afgevaardigde in de Tweede Kamer, de militaire volksredenaar bij uitnemendheid, en breekt den staf over dat wetsontwerp, doordien hij zijn en in grondslag en in strekking daarvan geheel afwijkende inzichten er tegenover stelt. Dat kan niet anders dan een grooten indruk naar buiten maken en hoogst ongunstig werken op de beoordeeling der Regeeringsvoorstellen vanwege het groote publiek. Voor deskundigen is die invloed zoo zeer niet te vreezen; want zij zijn in staat tot zelfstandig oordeelen. Zij kunnen wikken en wegen; zij zullen zich niet zoo spoedig door schitterende betoogen laten medesleepen, maar onderzoeken en de argumenten aan een strengen toets onderwerpen. Ik twijfel er dan ook niet aan, of dit zal geschieden. Gij zelf trouwens denkt er ook zoo over; want Gij zegt U geenszins te ontleinen, dat Uw lezing «tot zeer veel critiek, vooral van militaire zijde aanleiding zal geven.» Vooral van militaire zijde! Zou die critiek niet uitsluitend van militaire zijde te wachten zijn? Uw voorstellen toch zijn van dien aard, dat een niet-militair er, wanneer hij ze met de Regeeringsvoorstellen vergelijkt, gaarne de voorkeur aan zal geven, althans wanneer een man als Gij hem verzekert, dat «als allen» — natuurlijk in den door U voorgestanen geest — «persoonlijk zullen leeren medewerken tot 's lands verdediging, de tijden kunnen en zullen komen dat het Nederlandsche volk zich bewust wordt krachtig genoeg te zijn om onder de leuze *met God voor Vaderland en*

Koning elken aanrander van Neêrlands vrijheid en onafhankelijkheid met macht te weerstaan.»

Ofschoon ik dus vertrouw, dat het U in Krijgswetenschap niet aan critiek zal ontbreken — in de vergadering van 31 October gaf, hoewel geen gelegenheid tot algemeen debat over Uw lezing opengesteld werd, reeds een der bestuursleden duidelijk blijk, dat hij met de strekking van Uw betoog niet instemde — zoo kan daarmede het kwaad, dat Gij aan het Regeeringsvoorstel berokkend hebt, toch niet worden weggenomen. De dagbladen hebben natuurlijk, zooals zij trouwens met alle in «Krijgswetenschap» gehouden voordrachten doen, meer of minder volledige overzichten van Uw lezing gegeven en het is dus algemeen bekend, welke positie Gij gemeend hebt te moeten innemen, tegenover het aanhangige wetsontwerp tot regeling van den krijgsdienst.

Natuurlijk zullen ook de debatten over Uw lezing te zijner tijd in hoofdzaak ter algemeene kennis gebracht worden; maar in den regel zijn overzichten van dergelijke debatten veel moeilijker goed te leveren dan van de lezing van één persoon. Die debatten zullen buitendien uit den aard der zaak ook over tal van details loopen, waartoe zich Uw lezing uitstekend leent, en hierdoor zal het samenstellen van een goed overzicht nog bezwaarlijker en het lezen, althans het aandachtig lezen er van minder aantrekkelijk worden. Hierbij gevoegd Uw positie en als militair en als politiek persoon en als iemand, die op verschillende plaatsen als vaardig spreker bekend is, acht ik het voor mij een plicht, reeds zoo spoedig mogelijk een poging in het werk te stellen om den ongunstigen indruk, dien wellicht velen door Uw lezing omtrent het Regeeringsvoorstel gekregen hebben, zooveel in mijn vermogen is te neutraliseeren, waarbij nog komt, dat ik hoogst waarschijnlijk om particuliere redenen de vergadering op 13 December niet zal kunnen bijwonen, althans aan de debatten, ofschoon dit in mijn bedoeling lag, niet zal kunnen deelnemen.

Vandaar deze brief, tot het schrijven waarvan ik mij nog om een andere reden gedrongen voel. Deze reden is, dat ik in geen een deele met Uw zienswijze instem, dat hetgeen gij voor-

staat, ook *in abstracto* beschouwd, de voorkenr zou verdienen boven de toepassing der beginselen van het wetsontwerp der Regeering.

Het ligt natuurlijk niet in mijn bedoeling Uw geheele lezing te bespreken. Daartoe is 't hier niet de plaats. Alleen de hoofdzak wensch ik tot onderwerp van beschouwing te nemen nl. de quaestie van den *algemeenen dienstplicht*, zonder dat ik daarom evenwel wil geacht worden met Uw voorstellen betreffende organisatie, kadervorming enz. in te stemmen.

Gij verklaart door ernstig nadenken de innige overtuiging te hebben verkregen, dat «niet een beperkte maar wel algemeene dienstplicht tot grondslag van ons krijgswezen moet worden genomen».

«Waarlijk», zoo lees ik in het gedrukte verslag van Uw redevoering, «ik kan mij geen anderen redelijken en uit een zedelijk oogpunt hooger en grondslag denken voor de vorming van de weermacht onzer kleine natie dan algemeene weerplicht; dat is dus tevens, omdat men in vreedstijd geoefend moet worden: algemeene dienstplicht. Elke andere grondslag, waarbij slechts een deel der weerbaarheid wordt voorbereid voor zijn plicht en taak in tijden van gevaar, is een onredelijke grondslag, en des te onredelijker naarmate er meer van dien plicht worden vrijgesteld en de last — want in dat geval wordt het zeker een last — op een kleiner aantal drukt. Loting wie al of niet in de gelegenheid zal worden gesteld om in oorlogstijd den plicht te vervullen, aan alle Nederlanders daartoe in staat, bij art. 180 onzer Grondwet opgelegd, is in mijn oog een onding, een onzedelijk beginsel.

«Er kan alleen loting worden toegelaten om te beslissen, wie in vreedstijd tot het een of tot het andere wapen zal behooren, omdat de dienst bij het eene wapen zwaarder is dan bij het andere of wel een langeren oefeningstijd vereischt; ook kan loting worden voorgeschreven om te bepalen wie al of niet, na den vereischten eersten oefeningstijd, langer onder de wapenen zal blijven om de diensten te verrichten, welke ook in vreedstijd onder gewone omstandigheden van de gewapende macht worden gevergd. Maar door loting te doen uitmaken, wie in oorlogstijd

zijn vaderland zal verdedigen en wie te huis zal blijven om eenvoudig toeschouwer van dien strijd te zijn, of beter gezegd om dien strijd in de courant te volgen, dat wil er bij mij niet in, en vind ik zulk een grondslag voor de regeling van het Nederlandsche krijgswezen, ook met het oog op het roemrijk verleden van ons volk, verre van aanprijzenswaardig.»

Vergun mij ten aanzien van deze door U in «Krijgswetenschap» gesproken woorden een korte opmerking. Hoewel Gij dit niet zegt, zou toch een oningewijde allicht daaruit de gevolgtrekking kunnen maken, dat *steeds* bij beperkte contingenten de loting nitmaakt, wie in oorlogstijd zal deelnemen aan den strijd en wie er zich toe zal kunnen bepalen dien strijd in de courant te volgen. Daarom schijnt het mij niet overbodig toe hier aan te teekenen, dat wel bij de tegenwoordige militie-wet zulk een toestand bestaat; maar dat het Regeeringsontwerp juist in dien toestand de door U gewenschte wijziging wil brengen. Het eenige verschil tusschen Uw voorstellen en de voorstellen der Regeering, wat dit punt betreft, is, dat Gij alle niet-vrijgestelden reeds in tijd van vrede wilt inlijven en oefenen bij het leger; terwijl de Regeering uit degenen, die niet vrijgesteld worden, door loting het jaarlijksch contingent voltallig maakt en de overschietenden even als de vrijgestelden, die voor den militairen dienst geschikt zijn, indeelt bij de aanvullingsreserve, zoodat deze in geval van oorlog niet den strijd in de courant zullen volgen, maar naar mate van de behoefte zullen worden opgeroepen om bij de depôts geoefend te worden tot aanvulling der verliezen. Aan de voorstellen der Regeering, zoowel als aan de Uwe, strekt dus *algemeene dienstplicht* tot grondslag.

II.

Reeds in het Januari-nommer van *De Gids* van 1888 traadt Gij in een artikel *Wat nu? Beperkte of algemeene dienstplicht*, dat Gij ook nu aanhaalt, daarbij mededeelende, dat het doel Uwer lezing is om aan het denkbeeld, dat Gij daar in algemeene trekken ontwikkeld hebt, een meer bepaalden en uitgewerkten vorm te geven, als voorstander van algemeenen dienst-

plicht op. In *De Militaire Spectator* n°. 7 van datzelfde jaar leverde ik, op uitnoodiging van de Redactie, een beschouwing over dit artikel en zeide daarin o. a. het volgende: «Algemeene dienstplicht — een prachtige lens, waarvan wij ten volle begripen, dat zij in staat is de sympathie te wekken van vaderlandslievende maanen» «Intusschen, dit zal S. zelf ons in de eerste plaats toegeven, met het beginsel alleen zijn we niet geholpen. De hoofdzaak toch — of liever de zaak, waarop alles aankomt — is, dat wij een leger moeten hebben van voldoende sterkte, goed geëncadreerd, gedisciplineerd en geoefend, en daarnevens een behoorlijke reserve . . .»

«S. noemt zijn stelsel een nationaal stelsel in overeenstemming met onze toestanden, dat ons een macht zal geven, waarmede zeer te rekenen valt en die men liever niet tot vijand zal hebben. Wij voor ons zijn overtuigd (voor die overtuiging werden natuurlijk door mij gronden aangegeven), dat zijn stelsel ons zal geven een legermacht, bestaande uit weinig geoefende en onvoldoend gedisciplineerde soldaten — een macht, die weinig deugdelijke kaders heeft en waaraan de zoo noodige eenheid en samenhang ontbreekt.

«De indruk, dien de voorstellen van S. reeds dadelijk op ons gemaakt hebben en die na aandachtige overweging steeds sterker werd, is, dat hij zich tot taak gesteld heeft de oplossing van het probleem, hoe bij ons algemeenen dienstplicht in te voeren, zoodanig, dat er, volgens hem voldoende legersterkte verkregen wordt zonder verhooging van de oorlogsbegrooting.»

In Uw lezing heft Gij Uw voorstellen van 1888 ingrijpend gewijzigd. Werd eerst door U de totale duur van de dienstplichtigheid bepaald op 10 jaren (voor de zeemilitie op 4 jaren), thans stelt Gij dien voor de infanterie, vesting-artillerie en genie-troepen op 12 jaren (de beide laatste jaren bij de reserve der schutterij, die bestemd is tot aanvulling der verliezen van de schutterij) en voor de andere wapens op 10 of 8 jaren (zeemilitie 8 jaren). Daarentegen werd de tijd voor eerste oefening vroeger door U in beginsel voor de onberede wapens op één jaar gesteld met een vermindering van 7 en 9 maanden voor de kleinere helft der dienstplichtigen, terwijl Gij nu dien tijd

voor de infanterie op $6\frac{1}{2}$ maand en voor de vesting-artillerie op 7 maanden met vermindering van 1 à 2 maanden voor ruim een derde der dienstplichtigen van beide wapens bepaalt.

Vroeger werd door U voor het veldleger een sterkte van ruim 36.000 hoofden voldoende geacht en kwam U voor het bezettingsleger een sterkte van 55.000 hoofden noodig voor, terwijl de thans door U voorgestelde organisatie ons ruim 70.000 man veldtroepen (van een veldleger wilt Gij niet meer hooren) en ruim 28.000 man bezettingstroepen zal geven. Vroeger rekendet Gij op een jaarlijksch contingent voor de landmacht van 30.000, nu op een van 25.000 man.

Uw denkbeelden hebben dus sedert 1888 nogal verandering ondergaan; maar in één opzicht zijt Gij niet veranderd, want aan het beginsel van algemeenen dienstplicht houdt Gij onverbiddelijk vast.

Nu moet ik u zeggen, dat Gij ditmaal in Uw poging om een deugdelijke regeling der levende strijdkrachten te verkrijgen, met toepassing van dit beginsel, naar mijn overtuiging, evenmin geslaagd zijt als in 1888 en dat het U ook nooit zal gelukken in deze richting een bevredigende oplossing te vinden.

De reden hiervoor is, dunkt mij, zeer eenvoudig. Het aantal jaarlijks in te lijven dienstplichtigen wordt natuurlijk, als ieder voor den dienst geschikt twintigjarige bij het leger geoefend moet worden, veel grooter dan met beperkte contingenten. De sterkte der levende strijdkrachten kunt Ge in Uw stelsel op het cijfer brengen, dat Gij noodig acht, door het aantal lichtingen, dat dienstplichtig is, te verminderen in verhouding tot de sterkte dier lichtingen. Het spreekt vanzelf, dat vier lichtingen, elk van 25.000 man, nagenoeg een zelfde legersterkte zullen geven als acht lichtingen van 12.500 man -- ongeveer, omdat men om juist hetzelfde aantal te bereiken, het laatste cijfer eenigszins zou moeten verhoogen ter voorziening in het meerdere verloop. Maar niets kan het feit wegnemen, dat in het eerste stelsel elk jaar nagenoeg dubbel zooveel dienstplichtigen geoefend moeten worden als in het laatste.

Zou hier niet de reden te zoeken zijn, dat de Regeering in haar voorstel het stelsel van beperkte contingenten heeft aange-

nomen? Men kan toch niet onderstellen, dat haar de groote voordeelen van het beginsel van algemeenen dienstplicht niet bekend zouden zijn. Maar tusschen een schoon beginsel en de toepassing er van ligt maar al te dikwijls een wijde kloof. Zou niet de Regeering de onmogelijkheid ingezien hebben om *zonder bovenmatige opvoering der kosten* met dat beginsel als grondslag een *deugdelijk* leger te vormen? De Memorie van Toelichting geeft hierop het antwoord. Zij verklaart dienaangaande het volgende: «Een regeling, waarbij voor alle dienstplichtigen oefening in het leger zou worden toegepast, zou leiden tot onvoldoende uitkomsten of voor allen of voor een deel hunner, ten aanzien van de geoefendheid en de militaire waarde der strijdkrachten; of wel de lasten en de kosten, daarvoor gevorderd, zouden moeten worden opgevoerd tot een hoogte, waarbij de nationale welvaart ernstig zou worden bedreigd.»

Uw voorstellen nu bevestigen in mijn oog de juistheid dezer zienswijze van de Regeering volkomen.

Ten einde toch de uitgaven, die de toepassing van Uw stelsel zouden eischen, niet te doen stijgen boven de kosten van het Regeeringsstelsel, wordt de tijd voor eerste oefening door U aanzienlijk ingekrompen, en wel meer bepaald voor de infanterie — tot welk wapen ik mij hier wil bepalen, zonder daarmede evenwel te erkennen, dat die voor al de andere wapens voldoende zou zijn, wat in geenen deele mijn meening is — tot 6½ maand met vermindering voor een vierde met 1 maand en voor een zesde à een zevende met 2 maanden.

Eerlijk moet ik U bekennen, dat ik niet begrijp, hoe Gij de groote verantwoordelijkheid van zulk een voorstel op U durft nemen. Als militair zult Gij toch wel overtuigd zijn van de noodzakelijkheid eener goede oefening voor den soldaat. Dat Gij minder bekend zijt met hetgeen voor de dienstplichtigen noodig is, om bruikbare soldaten te zijn, is begrijpelijk, want voor zoover ik weet, staat U bij de beoordeeling daarvan weinig practische ervaring ten dienste. Immers, bij het wapen, waartoe Gij behoort, hebt Gij zeker niet veel met de opleiding en vorming van miliciens te maken gehad, doordien Gij bijkans Uw geheele militaire loopbaan in bijzondere betrekkingen zijt werk-

zaam geweest — Gij deedt, als ik mij niet bedrieg, slechts 4 jaren als jong officier dienst bij den troep en dat is al meer dan een kwart eeuw geleden — en over den toestand bij andere wapens kunt Gij nog minder oordeelen, want Gij hebt daarbij nooit gediend. Zeer juist m. i. merkte dan ook de heer Eland reeds dadelijk na Uw lezing op: «Evenals de heer Seyffardt behoor ik in dit opzicht niet tot de meest bevoegde beoordeelaars en beiden moeten wij dus afgaan op de meening van de mannen der praktijk». Ik nu, die in de laatste 15 jaren 7 jaren een compagnie en 3 jaren een bataljon gekommandeerd heb, schaar mij zonder voorbehoud aan de zijde van hen, die den heer Eland verzekerd hebben «dat zij in den regel hun miliciens met groot verlof hebben zien vertrekken op een oogenblik, dat zij hen nog volstrekt niet op de hoogte hadden gebracht, welke zij wenschelijk oordeelden».

Uw voorstel in deze wordt door U gemotiveerd als volgt: «Die tijd van 6½ maand wordt niet grooter genomen, zoowel met het oog op de meerdere kosten als met het oog op de militieplichtigen, terwijl toch ook de oefening in den winter niet zoo heel veel oplevert. Door de opkomst der militie op 1 Maart in plaats van evenals thans op 1 Mei te stellen, is de rekrut zooveel vroeger in den zomer afgeëxerceerd en kan de zomertijd veel meer dan thans benut worden om van den afgeëxerceerden rekrut een soldaat te maken».

Het is wel boud van U gesproken als Gij beweert, dat de oefening in den winter niet zoo heel veel oplevert. Hoe weet Gij dit? Ik geef U de verzekering, dat ook van de wintermaanden in ruime mate partij getrokken wordt, om de miliciens voor hun militaire functiën te bekwamen en dat die maanden hoog noodig zijn om van hen bruikbare soldaten te maken.

Als bewijs, dat ook de Volksvertegenwoordiging de noodzakelijkheid van een langeren oefeningstijd, dan door U wordt voorgestaan, voor onze militie inziet, kan zonder twijfel gelden, dat deze voor de infanterie — want alleen voor dit wapen, het hoofdwapen, spreek ik hier — nadat hij in de eerste 6 jaren na de invoering der wet van 1861 slechts 5 maanden had be- dragen, in 1869 op 10 maanden en in 1874 op 12 maanden

(het maximum) gebracht en sedert altijd gehouden werd, en de Kamers altijd de hiervoor benoodigde gelden gereedelijk toestonden. Werd een eerste oefeningstijd van 12 maanden dus reeds 16 jaren lang en door achtereenvolgende Ministers en door verschillende Kamers als absoluut noodig beschouwd, hoeveel te meer zal hij dit thans zijn, nu juist in de laatste tijden door de verbetering der wapenen en de daarmede verbandhoudende gewijzigde tactische regels ook reeds van den soldaat zooveel meer kennis, zooveel meer zelfstandigheid en oordeel en vooral zooveel meer tucht gevorderd moet worden dan wel eer. Waarlijk, men behoeft voor de wintermaanden niet verlegen te zijn, hoe den beschikbaren tijd vruchtdragend te maken, zelfs niet als de weersgesteldheid te ongunstig is om nit te rukken. En die tijd wordt dan ook werkelijk goed gebruikt. In de ochtenduren hebben er steeds oefeningen of theorieën plaats, des middags worden schermen en gymnastiek beoefend en daarna komt het schoolonderwijs, dat voor tal van miliciens tevens zoo heilzaam werkt voor hun later leven. Vóór 7 uur 's avonds zijn de miliciens in den regel des winters niet vrij en Gij durft dan beweren, dat die winteroefeningen niet veel opleveren!

De éénjarige oefeningstijd is nu eenmaal in ons land gewoonte geworden en daarvan zou vermoedelijk wel geen vermeerdering te verkrijgen zijn. Alles moet dan ook gedaan worden, door officieren en kaders moeten alle krachten worden ingespannen om dien tijd zoo goed doenlijk te benutten en dat oefeningsjaar zoo vruchtdragend mogelijk te maken, want iedere man der practijk zal gaarne het zeer wenschelijke erkennen van langere oefening. Uit dit oogpunt alleen reeds zal door de deskundigen nagenoeg algemeen de voorgestelde afschaffing van de dienstvervanging worden toegejuicht; want, zooals ook Gij opmerkt, kunnen, wanneer de miliciens voortkomen uit alle rangen en standen van het volk, betere resultaten van de opleiding verwacht worden dan tegenwoordig, nu alleen in den regel slechts de minst intellectueel en vaak ook physiek ontwikkelde twintigjarige deel uitmaken van de militie. Daarom zal het in militaire kringen ook onverdeelde goedkeuring vinden, dat in het

Regeeringsontwerp de tijd, waarop de dienstplichtigen der onberekende wapens voor eerste oefening opkomen, tusſchen 1 en 15 Februari (Gij neemt daarvoor 1 Maart) geſteld is. Het onderwijs in de beginselen kan nu met meer kalmte en degelijker plaats vinden, dan bij een opkomst in Mei, en de dienſtplichtigen zullen beter onderlegd aan de oefeningen in grooter verband kunnen deelnemen. Dit is ontegenzeglijk een belangrijke verbetering. Ook het geven van gelegenheid tot oefening vóór den dienſtplichtigen leeftijd op ruime ſchaal levert zonder twiſfel grond om van de oefeningen der dienſtplichtigen gunſtige reſultaten te mogen verwachten. Of die voorbereidende oefeningen evenwel in uw ſtelſel zooveel meer nuttig effect zouden hebben dan in het ſtelſel der Regeering, is problematiek; want te hooge verwachtingen mag men er niet van koesteren. Dit is in Zwitſerland gebleken en in Frankrijk, waar uw ſtelſel wordt toegepaſt (in Frankrijk nl. met een eerſten oefeningſtijd van een tot drie jaren). De middelen, die Gij voor de bevordering dezer voorbereidende oefeningen wenſcht toegepaſt te zien, kunnen in het ſtelſel der Regeering evenzeer gebruikt worden. Het verſchil is, dat in uw ſtelſel iedereen weet, dat hij *dienen moet*; terwijl in het ſtelſel der Regeering iedereen weet, dat hij *voor den dienſt aangewezen kan worden*. Daarentegen kent Gij als belooning slechts 1 of 2 maanden vermindering van verblijf onder de wapenen toe — voor hen, die voor kader opgeleid worden, niet eens —, terwijl het Regeeringsontwerp dien- aangaande vrijheid laat en men afgaande op hetgeen thans geſchiedt, mag aannemen, dat die vermindering belangrijk grooter zijn zal. De vraag is dus, wat beter zal werken; maar in elk geval komt 't mij voorbarig voor om op zulke problematieke gegevens een ſtelſel te bouwen.

Ik zeg, dat de manuen der practijk zich over 't algemeen zullen verheugen over alle maatregelen, die ſtrekken kunnen, om van den korten oefeningſtijd onzer dienſtplichtigen zooveel doenlijk partij te kunnen trekken. Daarin is toch de oploſſing te zoeken, hoe van hen, niettegenſtaande dien korten oefeningſtijd, ook in de toekomst bruikbare ſoldaten te kunnen blijven vormen. Gij daarentegen ziet in die maatregelen het middel om

dien reeds zoo korten oefeningstijd nog met bijna de helft te verminderen. Ik durf gerust verzekeren, dat Gij in dit opzicht niet veel bevoegde beoordeelaars aan Uw zijde zult vinden.

Nu berust echter Uw geheel systeem juist op dien korten oefeningstijd, want, zoodra Gij dien mocht willen verlengen, stijgen de kosten er van ontzettend. Gij zelf hebt dit door Uw becijferingen ook voor niet deskundigen overtuigend aangetoond. Uw stelsel is daarom, hoe schoon het in beginsel ook moge zijn, voor ons in de praktijk niet toe te passen. Het kan ons geen bruikbare soldaten en dus ook geen deugdelijk nationaal leger geven, en zou daarom, al ware het ook nog zoo goedkoop, alleen op dien grond reeds altijd nog veel te duur zijn. Goedkoop is 't echter ook niet, want Gij zelf berekent, dat de kosten ongeveer dezelfde zullen zijn als die van het Regeeringsontwerp. Ik voor mij acht het dan ook bepaald verwerpelijk en zou het voor 'slands welzijn diep betreuren, wanneer men den weg opging, dien Gij aanwijst. Vandaar dat ik gemeend heb tegen Uw stelsel een waarschuwende stem te moeten doen hooren.

Mijn beschouwingen over Uw Gids-artikel eindigde ik in 1888 met de volgende woorden :

«Toen onlangs het Noorden van Duitschland op een vreeselijke wijze door het water geteisterd werd, ten gevolge van ijsgang en dijkbreuken, wees men in dat land op onze dijken en bracht hulde aan de Nederlanders, welke door hun doelmatige weermiddelen tegen die natuurkracht hun land voor dien gevreesden vijand wisten te beveiligen. Slechte of onvoldoende dijken — dit staat vast — zijn gevaarlijker dan geen dijken, omdat zij een zekerheid voorspiegelen, die, in geval van nood, blijkt niet te bestaan.

«Moge de wet tot regeling van de levende strijdkrachten, die door alle ware Vaderlanders met verlangen tegemoet gezien wordt, niet blijken een slechte of onvoldoende dijk te zijn tegen een vijandelijke overstrooming; maar ook eenmaal door den vreemdeling even volmondig erkend worden, dat zij de onafhankelijkheid van Nederland duurzaam verzekert! Hiertoe is echter, naar onze innige overtuiging, een andere wet noodig dan die, waarvan de heer S. in *De Gids* een schema heeft geleverd.»

Het zij nu veroorloofd deze woorden, die ik ook op Uw tegenwoordige voorstellen ten volle toepasselijk acht, hier nog eens te herhalen en daarbij den wensch te voegen, dat de bespreking van Uw lezing in *Krijgswetenschap* U tot het inzicht zal brengen, dat Gij U op een verkeerden weg bevindt en Uw ideaal van algemeenen dienstplicht in ons land niet voor verwezenlijking vatbaar is. Gij zult dit dan, hiervan ben ik zeker, ruiterlijk erkennen, want ik twijfel er geen oogenblik aan, of het eenig doel van Uw streven is de bevordering van het welzijn van het ons allen zoo dierbare Vaderland!

Met oprechte hoogachting en kameraadschappelijke gevoelens noem ik mij

Uw zeer dienstwilligen,

Den Haag, 28 Nov. 1890.

VAN TUERENHOUT.

N.B. Een ongelukkige drukfout deed den schrijver aan het eind van het eerste artikel zeggen, dat van het Regeeringsstelsel zoowel als van dat van den overste Seyffardt *algemeene dienstplicht* de grondslag is. Men leze: *algemeene weerplicht*.

Overgedrukt uit «Het Vaderland» van 14 en 15 Dec. 1890.

Antwoord op den „Open brief” van den
luit.-kol. Van Tuerenhout aan den luit.-
kol. Seyffardt. 1)

Hooggeachte en waarde Kameraad!

«Gij zult het billijken, dat ik met mijn antwoord op uw «Open brief» in Het Vaderland tot nu toe heb gewacht. Ik mocht toch de discussie over mijn lezing, die heden zal plaats

1) Ofschoon wij gaarne den heer Seyffardt voor zijn antwoord aan den heer Van Tuerenhout gelijke plaats aan het hoofd onzer kolommen afstaan, moeten wij, ter voorkoming van misverstand, aanteekenen, dat onze redactie beslist blijft staan aan de zijde van den heer Van Tuerenhout. Hoezeer het stelsel van den heer Seyffardt ons moge toelachen, als aan het ideaal der rechtvaardigheid en der gelijkheid zooveel mogelijk beantwoordende, wij moeten het hoofd buigen voor de overgrootste meerderheid der deskundigen, die het verkrijgen van een deugdelijk leger bij den korten oefeningstijd, die voor zijn stelsel onmisbare voorwaarde is, onmogelijk achten.

RED.

hebben, niet vooruitloopen; terwijl ik ook later geen nabetrachting op die discussie wil houden.

Dat ik niet bijzonder gunstig over het door de Regeering ingediende wetsvoorstel zoude oordeelen, kon, dunkt mij, voor niemand, die van mijne geschriften der laatste jaren kennis nam, twijfelachtig zijn. Al is men nog zulk een groot voorstander van de versterking onzer levende strijdkrachten en al wil men over vele bezwaren heenstappen, daar, waar het geldt door tijdelijke maatregelen, door een noodwet, dat doel te bereiken, zoo is het toch een gansch andere zaak bij een definitieve wet, die ons Krijgswezen voor *de toekomst* zal regelen.

Gedachtig aan het spreekwoord «le mieux est l'ennemi du bien» en bekend met de lijdensgeschiedenis sinds meer dan 25 jaar van de pogingen ter verbetering van onze legervorming ben ik zeer geneigd veel los te laten van wat mij wenschelijk voorkomt om ten minste iets te verkrijgen. Doch daartegenover staat mijn vaste en innige overtuiging, dat voor een klein volk gelijk het onze de algemeene dienstplicht een noodzakelijke eisch voor de toekomst is. Als de nood aan den man komt, moet een kleine natie alle krachten inspannen om haar onafhankelijkheid te behouden en mag niet een groot deel der beschikbare krachten in vredetijd ongecoëfend blijven, waardoor men er zich in tijden van gevaar moedwillig van berooft. Hij, die Neêrlands onafhankelijkheid bedreigt, moet weten, dat hij alsdan niet slechts te doen krijgt met het Nederlandsche leger, doch tevens dat achter dat leger staat het gansche gewapende en gecoëfende Nederlandsche volk. Ziedaar den besten en eigenlijk eenig zekeren waarborg van ons voortdurend onafhankelijk voortbestaan.

Het ingediende wetsvoorstel daarentegen stelt al dadelijk telken jare 15.000 van de 40.000 twintigjarige jongelingen vrij als eenige zoon of wegens broederdienst, dat is $37\frac{1}{2}$ percent, meer dan één derde van het geheel; van de overblijvenden wordt, voor zoover ze voor den dienst geschikt zijn, nog aan 2500 of ruim $8\frac{1}{2}$ percent der geschikten de kans gegeven om vrij te loten, totaal 46 percent van de voor den dienst geschikten, die vrij van allen dienst komen in vredetijd. Welis-

waar deelt de Regeering alle voor den dienst geschikten, doch door loting of om de een of andere reden vrijgesteld, in, bij de aanvullingsreserve, doch is dit iets anders dan schijn? De aanvullingsreservisten staan alleen op het papier te hoek, zijn volstrekt niet geoefend en dus nog minder bruikbaar voor den oorlog dan onze tegenwoordige rustende schutterijen, waartoe ten minste nog een aantal personen behooren, die vroeger in het leger hebben gediend.

Gij zult het wel met mij eens zijn, dat het niet gepast ware mij hier uit te laten of ik e. g. al dan niet mijn stem aan de Regeeringsvoorstellen zal schenken. Maar ook al ware het gepast, dan zoude ik het toch nu niet kunnen doen, daar niemand weet welke wijzigingen die voorstellen nog ondergaan, alvorens ze in stemming worden gebracht. Zelfs is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat die voorstellen zoodanig gewijzigd worden, dat ze in meerdere of mindere mate kunnen worden beschouwd als een overgangsmaatregel tot het stelsel der toekomst voor alle kleine natiën en vermoedelijk ook wel voor de groote: de algemeene dienstplicht.

Om een leger te verkrijgen op den grondslag van algemeenen dienstplicht kan men twee wegen inslaan; of oefening van alle voor den dienst geschikten in het leger 1ste linie in den geest zooals ik een uitgewerkt voorstel gaf, of wel een volledige oefening voor een deel der dienstplichtigen in een leger 1e linie en een verkorte oefening voor de overigen in een leger 2e linie. Naar mijn meening verdient voor ons vaderland de eerste wijze de voorkeur en het doel mijner lezing was de mogelijkheid er van aan te toonen. Zwitserland, Denemarken en Noorwegen o. a. hebben het stelsel van algemeenen dienstplicht met oefening voor allen in het leger 1e linie; Rumenië daarentegen laat door loting nitmaken wie in het staande leger of leger 1e linie, wie in het territoriale leger of leger 2e linie zal dienen. Ik begrijp dan ook niet hoe gij kunt beweren, dat het mij nooit zal gelukken een bevredigende oplossing in de richting van den algemeenen dienstplicht te vinden.

Dat hetgeen ik nu in Krijgswetenschap heb voorgedragen in vele bijzonderheden verschilt met mijn Gidsartikel van Januari

1888, kan toch niet tegen mij pleiten; voortdurende studie eener zaak brengt dikwerf tot andere inzichten in de details; de drie jaren sinds het schrijven van dat artikel verlopen, zijn toch naar ik hoop voor mijn ontwikkeling, ook in dit opzicht, niet verloren gegaan. Dat ik o. a. het jaarlijksche contingent vroeger op 30.000 nu op 25.000 begrootte, ligt eenvoudig daaraan, dat het mij sinds dien is gebleken, dat, zelfs in die landen, waar de algemeene dienstplicht het strengst is doorgevoerd, het aantal voor den dienst geschikt geoordeelden slechts tusschen de 50 en 60 percent, ja dikwerf niet eens 50 percent bedraagt. Wellicht dat, als eenmaal de algemeene dienstplicht hier te lande is ingevoerd, hetgeen mij een groote vreugde zoude zijn nog te beleven, het zal blijken dat het aantal voor den dienst geschikten en niet om maatschappelijke redenen vrijgestelden niet eens 25.000 van de 40.000 zal bedragen.

Het komt mij beter voor niet met u in discussie te treden over den minimumduur van den eersten oefeningstijd voor de infanterie, om reden gij toch aan mijn oordeel daaromtrent, blijkens uw schrijven, weinig waarde hecht.

Een oordeel over *de uitkomsten* van dien eersten oefeningstijd zult gij mij echter wel niet kunnen ontzeggen. Van 1881 tot en met 1887 was ik toch chef van den staf bij de oefeningen in den vestingoorlog in verschillende deelen der Nieuwe Nederlandsche Waterlinie, en het zijn die oefeningen, welke van alle vredes oefeningen nog het meest den oorlogstoestand nabij komen. Ik heb toen onze jonge soldaten bewonderd en gezien wat zij vermochten en dat in moeilijke, hun geheel vreemde omstandigheden, dikwerf niet eens onder het oog hunner meerderen. De oefening in 1887 was een kader oefening zonder de jonge miliciens, doch van 1881 tot en met 1886 namen de miliciens der jongste lichting aan die oefening deel; zij waren bij het begin dier oefening in die verschillende achtereenvolgende jaren slechts 3, $2\frac{1}{2}$, $3\frac{1}{2}$, 2, $3\frac{1}{2}$ en 4 maanden in dienst. Niet dat ik beweer, dat zij toen volcerde soldaten waren en dat met name aan hun schietvaardigheid niet veel ontbrak, doch zij konden zeer zeker, met enkele maanden oefening er bij, ge-

vormd worden tot hetgeen men van den Nederlandschen soldaat in 't algemeen verwachten mag en moet.

Ik erken onmiddellijk, dat, als men zich dadelijk in het open veld wil meten met de legerafdeelingen der groote Mogendheden, alwaar de 2—3 jarige eerste oefeningstijd is ingevoerd, de 12—16 maanden van het Regeeringsvoorstel al zeer bescheiden zijn, en vermoedelijk tevens onvoldoende. Moeten wij echter wel bij de regeling van onze legervorming het oog slaan op de groote Mogendheden, waarvan de legers een gansch ander doel hebben dan die der kleinere? In Denemarken verkrijgt de helft der infanterie-miliciens slechts een eerste oefening van 6 maanden met tweemaal 1 maand herhalingsoefening in de 8 jaar dienst; terwijl *gemiddeld voor alle* infanterie-miliciens, het kader er in begrepen, een totale oefening van $10\frac{1}{2}$ maand in de 8 jaar dienst is vastgesteld; toch hoorde ik van de Deensche infanterie steeds veel goeds. Ik spreek nu niet eens van Zweden met zijn 120 dagen eerste oefening, van Noorwegen met zijn 114, van Zwitserland met zijn 119 dagen oefening in het geheel voor de infanterie. Doch in al die landen is algemeene dienstplicht, met zooveel mogelijk oefening vóór den dienstplichtigen leeftijd, de grondslag en dat *moet* vroeg of laat ook bij ons de grondslag worden.

Reeds nu kan ik u de verzekering geven, dat de wensch, aan het einde van uw «Open brief» uitgesproken, niet kan of zal vervuld worden, namelijk dat ik door de discussie, hedenavond in Krijgswetenschap te houden, tot andere inzichten in de hoofdzaken zal komen. Mijn inzichten in deze zaak zijn toch niet het gevolg van een plotseling opgekomen meening, doch wel van een ernstig nadenken reeds sinds verscheidene jaren over de grondslagen der legervorming voor een kleine natie als de onze. Die inzichten zijn daardoor tot een innige overtuiging, tot een vast geloof geworden.

Inmiddels verblijf ik hoogachtend en kameraadschappelijk

Den Haag,

Uw Dienstwilige

13 December 1890.

SEYFFARDT.